

Plany zawodowe i oczekiwania uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego

Raport z wyników badania

Nysa – Środa Wielkopolska

Kwiecień 2012

Powiatowy Urząd Pracy
w Nysie

ZAMAWIAJĄCY

Powiatowy Urząd Pracy
w Nysie

ul. Słowiańska 19
48-300 Nysa

WYKONAWCA

ul. Surzyńskich 2
63-000 Środa Wlkp.

www.humlard.com
www.facebook.com/Humlard
info@humlard.com

ZESPÓŁ BADAWCZY

dr n. hum. Jakub Andrzejczak

mgr Anna Pawluk

mgr Agnieszka Andrzejczak

SPIS TREŚCI

Streszczenie	5
Wprowadzenie	8
I	
Nota metodologiczna	
1. Cele badawcze	10
2. Próba badawcza	10
3. Metody, techniki i narzędzia badawcze	11
4. Harmonogram badania	12
5. Charakterystyka obszaru badawczego	12
II	
Charakterystyka badanej próby	
1. Profil demograficzny	14
2. Plany po ukończeniu obecnej edukacji	20
III	
Plany edukacyjne	
1. Wybór kierunków dalszej edukacji i mobilność edukacyjna	21
IV	
Plany zawodowe	
1. Emigracja w planach zawodowych i edukacyjnych uczniów	27
2. Plany zawodowe	31
3. Czynniki warunkujące możliwości zatrudnienia w opiniach badanych	32
4. Plany wobec niemożności uzyskania zatrudnienia	32
5. Zarobki i rodzaj zatrudnienia	34

V

Umiejętności	36
1. Umiejętności językowe	38
2. Umiejętności komputerowe	39
3. Umiejętności zawodowe	40
4. Umiejętności aktywnego poszukiwania pracy	40
Wnioski i rekomendacje	41

STRESZCZENIE

Metodologia badania

s. 10

- W badaniu wzięli udział uczniowie ostatnich klas 8 zespołów szkół ponadgimnazjalnych oraz 2 liceów ogólnokształcących. Badaniem przy użyciu kwestionariuszy ankiet objętych zostało 227 licealistów, 145 uczniów techników, 71 uczniów zasadniczych szkół zawodowych oraz 10 uczniów liceum profilowanego.
- Badanie przeprowadzono na przełomie marca i kwietnia 2012 roku.

Charakterystyka uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych

s. 14

- Spośród uczniów, którzy w roku 2012 ukończą szkoły ponadgimnazjalne, 50% uczęszcza do liceów ogólnokształcących, 32% do techników, 16% do zasadniczych szkół zawodowych oraz 2% do liceów profilowanych. Badaną populację charakteryzuje ogólna, równa liczba: kobiet i mężczyzn (różna natomiast w poszczególnych typach szkół) oraz mieszkańców miast i obszarów wiejskich. Badani w 62% mieszkali w gospodarstwach domowych do 4 osób, 38% w rodzinach, w których zamieszkuje 5 lub więcej osób. Analizując wykształcenie rodziców uczniów zaobserwowano, że uczniowie zasadniczych szkół zawodowych powielają wykształcenie w rodzinie, prawie połowa uczniów techników natomiast już teraz posiada wykształcenie wyższe od swoich rodziców.
- Edukację zamierza kontynuować 66,2% uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. 8,3% respondentów zamierza podjąć pracę w zakładzie, firmie w Polsce. Spośród uczniów zasadniczych szkół zawodowych to 27,9%, techników 11%, liceów 0,9%. 21,2% zamierza wyjechać za granicę. 1,3% badanych twierdzi, że po ukończeniu obecnej edukacji pozostanie bez pracy. Tak sam procent respondentów zamierza założyć własną działalność gospodarczą. 1,7% uczniów posiada inne plany po ukończeniu szkoły. Wszyscy respondenci w tej grupie zadeklarowali udział w specjalistycznych kursach zawodowych.

Plany edukacyjne

s. 21

- Wśród uczniów liceów oraz techników, deklarujących kontynuację nauki, najpopularniejsze kierunki studiów to ekonomiczne, społeczne i pedagogiczne. Najmniejszą popularnością cieszą się natomiast kierunki rolnicze, wychowania fizycznego i przyrodnicze.
- Uczniowie liceów ogólnokształcących wykazują wyższą mobilność edukacyjną niż uczniowie techników. Dotyczy to, zarówno I, jak i II wyboru miasta, w którym chcieliby kontynuować naukę. Na uwagę zasługuje również fakt, że tak samo, jak w

przypadku licealistów, tak wśród uczniów techników, I wybór jest wyborem bliższym miejscu zamieszkania.

- 14% badanych zamierza podjąć studia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie.

Plany zawodowe

s. 27

- 21,2% badanych zamierza opuścić kraj zaraz po zakończeniu obecnej edukacji. Najlichniesze deklaracje złożyli w tej kwestii uczniowie zasadniczych szkół zawodowych (44,1%), w dalszej kolejności uczniowie techników (27%). Na emigrację decyduje się co dziesiąty licealista.
- Na pytanie, jak długo planujesz pozostać za granicą, 25,8% respondentów w tej grupie odpowiedziało, że „kilka miesięcy”, kolejna liczna grupa zamierza opuścić kraj na „kilka lat” (22,6%). Około „jednego roku” ma zamiar pozostać poza granicami kraju 12,9% respondentów deklarujących wyjazd, a 9,7% z nich nosi się z zamiarem pozostania za granicą na stałe. Grupa 29% uczniów nie potrafi jeszcze sprecyzować, na jak długo planują wyjechać.
- Uczniowie planujący pozostanie w kraju i podjęcie pracy, zamierzają podjąć zatrudnienie zgodne z wykształceniem.
- Pracy tylko na terenie powiatu nyskiego będzie poszukiwać łącznie 45% badanych, którzy zadeklarowali podjęcie zatrudnienia po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej. Jednak wobec niemożności jej znalezienia, największy odsetek absolwentów zdecydowałby się na pracę za granicą.
- W opiniach badanych najistotniejszy wpływ na pozyskanie zatrudnienia mają znajomości (60%). Znacznie rzadziej, lecz na kolejnym miejscu uczniowie wymieniali znajomość języków obcych, ambicję i komunikatywność. Posiadane wykształcenie jako czynnik istotny dla uzyskania zatrudnienia wymienia tylko 14% respondentów.
- Badani w swoim pierwszym miejscu pracy oczekują najczęściej zarobków na poziomie 1001-2000 (47%), w dalszej kolejności 2001-3000 (26%) złotych netto. Kobiety mają wyraźnie niższe oczekiwania od mężczyzn w tym względzie.

Umiejętności

s. 36

- Uczniowie ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych najczęściej uczą się języka angielskiego, następnie niemieckiego. W tej samej kolejności oceniają też swój poziom posługiwania się językami obcymi.
- Badani deklarują wysokie umiejętności obsługi komputerów, w szczególności

programów do edycji tekstu i prezentacji multimedialnych. Najniżej ocenione zostały umiejętności obsługi arkuszy kalkulacyjnych oraz programów graficznych.

- Badani wysoko oceniają umiejętności zawodowe. Najwyższą ocenę wydali uczniowie zasadniczych szkół zawodowych.
- Tylko 10% badanych twierdzi, że posiada wiedzę i umiejętności do aktywnego i efektywnego poszukiwania pracy. Respondenci podkreślali najczęściej, że nie posiadają dostatecznej wiedzy na temat rynku pracy, specyfiki pracy na poszczególnych stanowiskach oraz umiejętności zaprezentowania się na rozmowie kwalifikacyjnej.

WPROWADZENIE

Dokonywanie wyborów edukacyjnych i zawodowych to proces, ciąg trudnych i złożonych decyzji wpływających na przyszłe życie. Ów proces ma niejednokrotnie swój początek już w bardzo młodym wieku, a jednym z pierwszych, niezwykle istotnych etapów jest właśnie wybór szkoły ponadgimnazjalnej. Nie jest to etap krytyczny – każdy młody człowiek nawet, jeśli dokona tutaj wyboru niewłaściwego, ma możliwość skorygowania swojej ścieżki edukacyjnej i w konsekwencji zawodowej. Każdy jednak kolejny etap coraz silniej warunkuje przyszłą sytuację życiową, w szczególności społeczną i finansową, ale także – w kontekście samorealizacji, rozwoju i spełnienia – psychiczną. Każdy kolejny etap, to także coraz bardziej złożone decyzje, w trakcie których uwzględnia się już nie tylko bliskość miejsca zamieszkania, wybory rówieśników czy opinie najbliższych, ale także własne, mniej lub bardziej skryształizowane, przekonania i preferencje oraz długoterminowe plany. To właśnie na etapie końca szkoły ponadgimnazjalnej pojawiają się pytania o słuszność dokonanych dotychczas wyborów, o możliwości dalszej edukacji bądź odnalezienia się na rynku pracy. Wsparcie udzielane młodzieży w tym okresie, pomoc w uświadomieniu rangi podejmowanych decyzji i odpowiednie ukierunkowanie to bezcenne działania, od których zależy właściwa socjalizacja młodych ludzi do nowych warunków i kolejnych etapów życia. Aby podjęte działania były efektywne, konieczna jest dogłębna diagnoza motywów działań, planów, oczekiwań i wyobrażeń młodzieży, co do ich dalszej edukacji i pracy zawodowej. Tylko w taki sposób szeroko pojęte otoczenie, środowisko lokalne, wraz z instytucjami wsparcia, pedagogami, nauczycielami i doradcami będzie w stanie zaplanować swoje działania tak, by młody człowiek z oferowanej pomocy nie tylko skorzystał tu i teraz, lecz by w trakcie jej przyjmowania nabył wiedzę i umiejętności dokonywania najlepszych możliwych, w pełni świadomych wyborów w przyszłości.

Współczesne społeczeństwa za pośrednictwem systemów edukacji starają się przygotować młode pokolenia do wykonywania zadań zawodowych, mając na uwadze fakt, że świadomy wybór drogi edukacyjno – zawodowej to jedna z najbardziej kluczowych decyzji w życiu. Współdziałanie z młodzieżą winno tu przybierać formę celowych i kompleksowych procesów wychowawczych, a nie - jak ma to często miejsce – sporadycznych działań w tym względzie. Szereg opracowań pedagogicznych, podejmujących tematykę instytucjonalnej edukacji w Polsce zwraca bowiem uwagę na to, że szkoła niewystarczająco przygotowuje młodzież do dokonywania wyborów, ani edukacyjnych, ani zawodowych. W odróżnieniu od systemów edukacji, na przykład Holandii czy Hiszpanii, gdzie młody człowiek opuszcza szkołę z kompleksową diagnozą edukacyjno – zawodową, polska szkoła wydaje się przywiązywać mniejszą wagę do losów swoich absolwentów. Tym bardziej więc zadowala fakt, że na styku edukacji i pracy zawodowej pojawiają się instytucje, które obok tego problemu nie przechodzą obojętnie, i które są świadome konieczności cyklicznego monitorowania i kompleksowego wspierania uczniów, którzy wchodzą na nową drogę edukacyjną bądź zawodową.

Jak zatem wyglądają plany życiowe, dążenia oraz aspiracje zawodowe i edukacyjne młodzieży kończącej niebawem szkoły ponadgimnazjalne z terenu powiatu nyskiego? Co jest dla niej ważne, jakie ma plany po ukończeniu szkoły, jak widzi swoją pozycję i przyszłość zawodową? Na te i inne pytania próbuje znaleźć odpowiedzi niniejszy raport z badania.

I NOTA METODOLOGICZNA

1. Cele badawcze

Celem pracy badawczo – analitycznej jest poznanie i zdiagnozowanie sytuacji na rynku pracy, w jakiej znajdują się uczniowie ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego, w szczególności:

- ⇒ **określenie planów zawodowych,**
- ⇒ **określenie planów edukacyjnych,**
- ⇒ **określenie planów migracyjnych,**
- ⇒ **ocena przydatności posiadanych kompetencji i kwalifikacji**

na kilka miesięcy przed opuszczeniem szkoły.

2. Próba badawcza

a. Operat losowania próby badawczej

Operatem losowania próby badawczej byli uczniowie ostatnich klas 8 zespołów szkół ponadgimnazjalnych oraz 2 liceów ogólnokształcących, mieszczących się na terenie powiatu nyskiego:

- ⇒ Zespół Szkół Mechanicznych w Nysie
- ⇒ Zespół Szkół Ekonomicznych w Nysie
- ⇒ Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Nysie
- ⇒ Zespół Szkół Technicznych w Nysie
- ⇒ Zespół Szkół w Głuchołazach
- ⇒ Zespół Szkół w Paczkowie
- ⇒ Zespół Szkół w Biechowie
- ⇒ Zespół Szkół w Otmuchowie
- ⇒ I Liceum Ogólnokształcące Carolinum w Nysie
- ⇒ Diecezjalne Liceum Humanistyczne w Nysie

b. Próba badawcza

W badaniach ankietowych udział wzięło 453 uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego. Na podstawie danych statystycznych SIO, udostępnionych przez

Wydział Edukacji i Kultury Starostwa Powiatowego w Nysie oraz Diecezję Opolską, opracowany został reprezentatywny rozkład próby badawczej, uwzględniający liczbę uczniów w poszczególnych typach szkół z podziałem na płeć:

Tabela 1. Rozkład próby badawczej

Licea ogólnokształcące		Licea profilowane		Technika		Zasadnicze szkoły	
Kobiet	Mężczyzn	Kobiet	Mężczyzn	Kobiet	Mężczyzn	Kobiet	Mężczyzn
145	82	3	7	65	80	13	58
łącznie: 227		łącznie: 10		łącznie: 145		łącznie: 71	
Łączna liczba respondentów							
453							

3. Metody, narzędzia i techniki badawcze

W prezentowanym projekcie badawczym zastosowane zostały dwie metody:

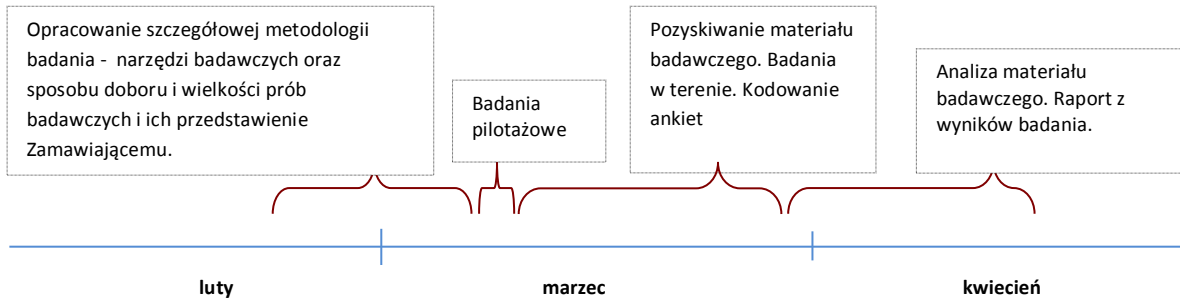
a. metoda monograficzna - metoda ta pokrywa się w całości z celami i zakresem badania, tj. analizą wybranej, określonej terytorialnie grupy, która traktowana jest jako całości składająca się z różnorodnych, powiązanych ze sobą elementów. Do metody monograficznej zastosowana została technika badania materiału zastanego – technika ta opiera się na analizie dostępnych raportów oraz danych statystycznych, zarówno tych o charakterze lokalnym, jak krajowym.

b. Metoda sondażu diagnostycznego - metoda sondażu diagnostycznego została wykorzystana do badania uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych na terenie powiatu nyskiego. Zgodnie z przyjętą metodologią, wielkością próby badawczej oraz wytycznymi Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie przyjęto ankietę jako technikę badawczą. W tym celu skonstruowane zostały dwa narzędzia badawcze w postaci kwestionariuszy ankiet:

- 1. Kwestionariusz ankiety dla uczniów liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych oraz techników,**
- 2. Kwestionariusz ankiety dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych**

Zbieranie materiału badawczego zostało poprzedzone badaniami pilotażowymi na próbie 10% próby właściwej, tj. 45 uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych w losowo wybranych szkołach, przy czym 5% badań pilotażowych zostało zrealizowanych wśród uczniów liceum i technikum, natomiast kolejne 5% wśród uczniów zasadniczej szkoły zawodowej. Badanie pilotażowe miało na celu weryfikację narzędzi badawczych.

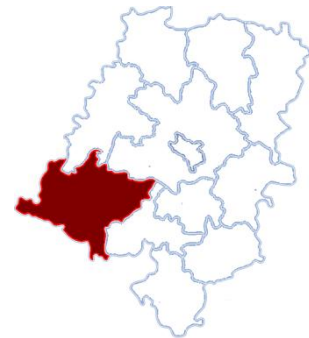
4. Harmonogram badania

5. Charakterystyka obszaru badawczego

Powiat nyski położony jest w południowo – zachodniej części województwa opolskiego. W jego skład wchodzi:

- ⇒ gminy miejsko-wiejskie: Głuchołazy, Korfantów, Nysa, Otmuchów, Paczków
- ⇒ gminy wiejskie: Kamiennik, Łambinowice, Pakosławice, Skoroszyce
- ⇒ miasta: Głuchołazy, Korfantów, Nysa, Otmuchów, Paczków

Teren powiatu nyskiego zamieszkuje 143 165 osób¹, najwięcej w Nysie oraz Głuchołazach, najmniej natomiast w Korfantowie i gminie Kamiennik. Łącznie na obszarze miejskim mieszka 53% ludności powiatu, na terenach wiejskich 47%.

Na terenie powiatu nyskiego znajdują się 74 przedszkola, 60 szkół podstawowych, 21 gimnazjów oraz łącznie 58 szkół ponadgimnazjalnych.

W 2010 roku w dziewięciu zasadniczych szkołach na terenie powiatu naukę ukończyło 295 uczniów, spośród których najwięcej kształciło się na kierunkach inżynieryjno – technicznych (38%), ekonomicznych i administracyjnych (19%), architektury i budownictwa (16%) oraz usług dla ludności (15%).

Na terenie powiatu znajduje się także siedem liceów ogólnokształcących, w których naukę w roku 2010 ukończyło 743 licealistów. W powiecie jest także jedno liceum profilowane (w roku 2009/2010 było ich pięć), które w tym samym roku ukończyło 111 uczniów.

¹ Główny Urząd Statystyczny – zestawienie dla powiatu nyskiego – dane za rok 2010.

Powiat oferuje możliwość kształcenia w 9 technikach. W analizowanym roku naukę ukończyło w nich 305 uczniów. Największą grupę stanowią osoby kształcące się na kierunkach inżynieryjno – technicznych (24%), usług dla ludności (20%), architektury i budownictwa (19%), informatycznych (12%) oraz społecznych (11%).

Ponadto, na obszarze powiatu istnieje możliwość kształcenia w 11 szkołach pomaturalnych oraz 16 szkołach dla dorosłych.

Na terenie Nysy znajduje się jedyna szkoła wyższa w powiecie. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa oferuje 16 kierunków kształcenia. W roku akademicki 2012/2013 PWSZ w Nysie będzie mogła przyjąć 2236 absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, z czego 63% na studia stacjonarne, 37% studentów na studia niestacjonarne.

Tabela 2. Liczba szkół na poszczególnych poziomach kształcenia²

	Zasadnicze zawodowe	Technika	Licea ogólnokształcące	Licea profilowane	Licea pomaturalne	Wyższe	Dla dorosłych	Ogółem
Liczba szkół	9	9	7	5	11	1	16	58

Powiat nyski boryka się z istotnymi problemami rynku pracy. Sytuacja utrzymującej się od lat, wysokiej stopy bezrobocia oraz wzrastający odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy powoduje, że młodzieży kończącej szkoły i wchodzącej na rynek pracy niejednokrotnie nie pozostawia się wyboru – migracja często okazuje się jedyną drogą.

Tabela 3. Stopa bezrobocia w powiecie nyskim na tle województwa oraz kraju³

Okres	Stopa bezrobocia		
	Kraj	Województwo	Powiat
2012, luty	13.5%	14.5%	20.7%
2012, styczeń	13.2%	14.2%	20.2%
2011, grudzień	12.5%	13.3%	18.9%
2011, listopad	12.1%	12.8%	18.3%
2011, październik	11.8%	12.6%	18%
2011, wrzesień	11.8%	12.6%	17.9%
2011, sierpień	11.6%	12.1%	17.3%
2011, lipiec	11.7%	12.1%	17%
2011, czerwiec	11.8%	12.2%	17.3%
2011, maj	12.2%	12.6%	17.9%
2011, kwiecień	12.6%	13.2%	19.1%
2011, marzec	13.1%	13.8%	20.1%

² Urząd Statystyczny w Opolu, Portrety powiatów województwa opolskiego w 2010 roku, s. 99-120.

³ Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie.

Brak miejsc pracy, zwiększające się oczekiwania pracodawców, zmniejszające się nakłady na walkę z bezrobociem i odpływ ludności uruchamiają błędne koło i pogarszają warunki życia środowiska lokalnego. Jak w tej rzeczywistości odnajdują się młodzi ludzie? Czy wiążą swoje plany z dotychczasowym miejscem zamieszkania? Jak owa rzeczywistość widziana jest oczami uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy niebawem zakończą ten etap edukacji?

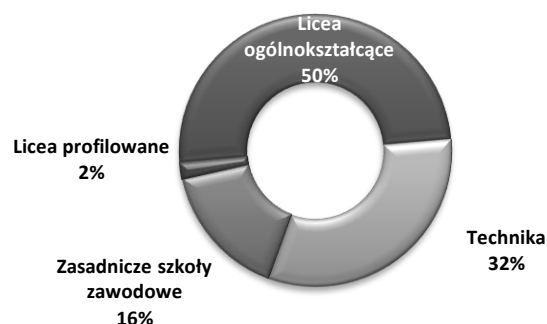
II

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ PRÓBY

1. Profil demograficzny

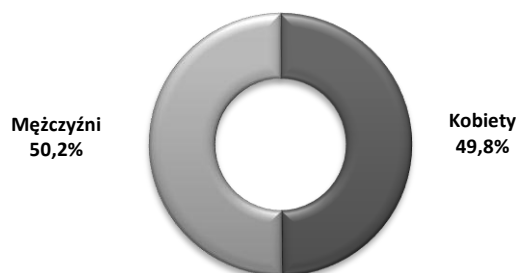
Respondentami w niniejszym badaniu byli uczniowie liceów ogólnokształcących (50%), techników (32%), zasadniczych szkół zawodowych (16%) oraz liceów profilowanych (2%). Uczestnicy badania w poszczególnych typach szkół reprezentowali rzeczywisty rozkład populacji uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego.

Respondenci według typów szkół

W badaniu uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego udział wzięła niemal równa liczba kobiet i mężczyzn. Różnice w rozkładzie ankietowanych pod względem tej zmiennej zauważalne są dopiero w poszczególnych typach szkół, co zostało uwzględnione na etapie projektu metodologii badania.

Respondenci według płci

Jak pokazuje poniższa tabela, najwyższy odsetek kobiet występuje w liceach, najniższy natomiast w zasadniczych szkołach zawodowych, w których znacząco przeważają mężczyźni. Warto w tym miejscu nadmienić, że analiza porównawcza poszczególnych województw dowodzi, iż województwo opolskie posiada najniższy współczynnik skolaryzacji⁴ w liceach ogólnokształcących - 35,8%, przy średniej krajowej 43,9%. Tak, jak w całym województwie opolskim, tak i w powiecie nyskim, procent mężczyzn, uczących się w liceach ogólnokształcących jest również jednym z najniższych w kraju. Średnia ogólnopolska wynosi 42%, podczas gdy w powiecie nyskim edukacja mężczyzn w liceach ogólnokształcących kształtuje się na poziomie 37%⁵.

Tabela 4. Respondenci według płci w poszczególnych typach szkół

Płeć	Licea %	Technika %	Zasadnicze szkoły zawodowe %
Kobieta	62,6	42,8	18,3
Mężczyzna	37,4	57,2	81,7

Wśród badanych, 50% mieszka w miastach, kolejne 50% zamieszkuje obszar wiejski. Tym samym, respondenci z różnicą 3% reprezentowali statystyczny rozkład mieszkańców powiatu nyskiego – z danych demograficznych wynika, że w miastach zamieszkuje 53% ludności, na terenach wiejskich 47% wszystkich mieszkańców powiatu.

Respondenci według obszaru zamieszkania

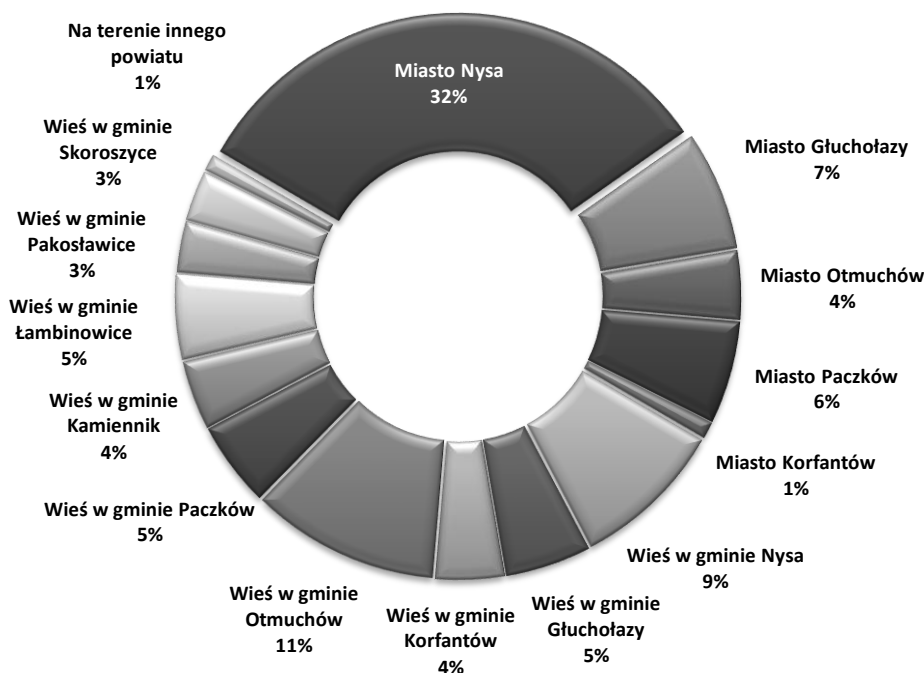

W badaniach najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy Nysy, gminy Otmuchów oraz obszaru wiejskiego gminy Nysa, odpowiednio 32%, 11% oraz 9%. Najmniej respondentów pochodziło z Korfantowa, gminy Skoroszyce i gminy Pakosławice, odpowiednio 1%, 3% oraz 3%. 1% badanych mieszkało na terenie innych, ościennych powiatów.

⁴ Wskaźnik skolaryzacji to jeden z dwóch podstawowych wskaźników stosowanych do badania poziomu edukacji. Stopa skolaryzacji to odsetek osób uczących się obliczany w stosunku do liczby ludności w określonym przedziale wiekowym, według podziału na odpowiednie etapy kształcenia. Dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych przedział wiekowy wynosi 16-18 lat.

⁵ Główny Urząd Statystyczny, Wychowanie i oświata w roku szkolnym 2010/2011, s. 78.

Respondenci według obszaru zamieszkania

Procentowy rozkład respondentów względem poszczególnych gmin również zachowuje reprezentatywność z punktu widzenia rozkładu mieszkańców powiatu nyskiego, co prezentuje poniższa tabela. Znaczące różnice zaobserwowano jedynie w gminie Otmuchów oraz Głuchołazy, gdzie rozbieżności pomiędzy liczbą respondentów a rzeczywistym rozkładem mieszkańców gminy wyniosły odpowiednio 3% i 2%. W pozostałych przypadkach, różnica nie przekroczyła 1%.

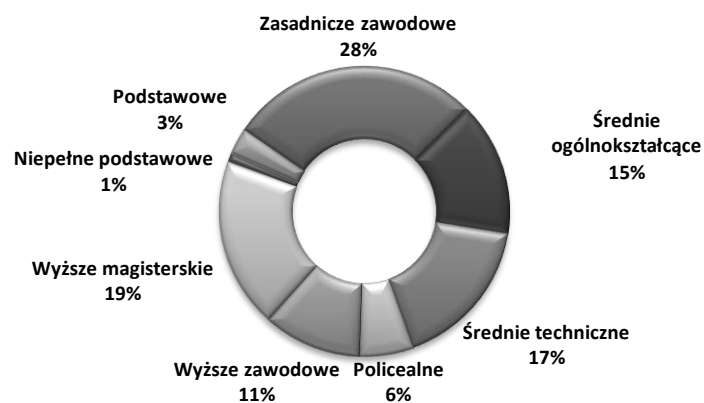
Tabela 5. Respondenci według obszaru zamieszkania z uwzględnieniem typów szkół

Miejsce zamieszkania	Licea %	Technika %	Zasadnicze szkoły zawodowe %	Ogółem %	Rozkład rzeczywisty mieszkańców ⁶ %
Miasto Nysa	43,5	20,8	19	32	32
Miasto Głuchołazy	2,6	11,7	12,7	7	8
Miasto Korfantów	0	0	1,6	1	1
Miasto Otmuchów	3,7	3,2	4,8	4	4
Miasto Paczków	6,4	2,4	9,5	6	6
Wieś w gminie Nysa	9,6	9,7	6,3	9	9
Wieś w gminie Głuchołazy	2,8	9,5	1,6	5	7
Wieś w gminie Korfantów	3,2	5,6	3,2	4	5
Wieś w gminie Otmuchów	9	12,1	12,7	11	8
Wieś w gminie Paczków	4,8	3,2	9,5	5	4
Wieś w gminie Kamiennik	4,4	4,1	3,2	4	3
Wieś w gminie Łąbinowice	2,2	7,3	9,5	5	6
Wieś w gminie Pakosławice	2,8	3,2	3,2	3	3
Wieś w gminie Skoroszyce	2,8	4,9	0	3	4
Na terenie innego powiatu	2,2	2,3	3,2	1	x

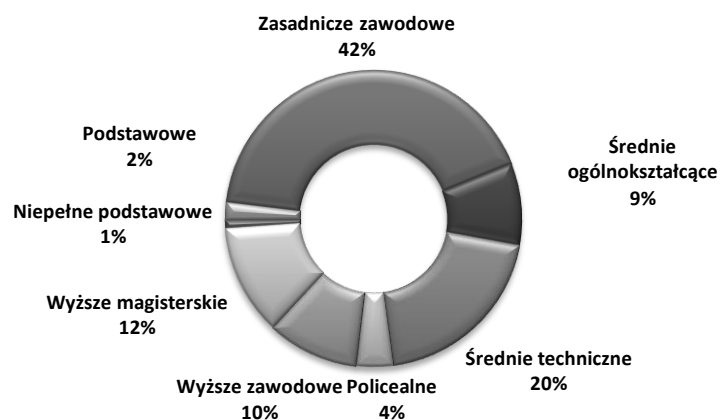
⁶ Główny Urząd Statystyczny – zestawienia za 2010 rok.

Kolejną – istotną z perspektywy badania populacji kształcącej się - zmienną jest wykształcenie rodziców. Najliczniejszą grupę stanowiły w tym przypadku osoby, których rodzice posiadali wykształcenie zawodowe, odpowiednio 28% matek oraz 42% ojców. Matki 19% badanych posiadały wykształcenie wyższe magisterskie, 11% wyższe zawodowe. Odsetek ojców respondentów z wykształceniem wyższym jest niższy, odpowiednio 12% i 10%. Wykształcenie średnie ogólnokształcące posiadają matki 15% ankietowanych oraz 9% ojców. Co ciekawe, proporcja wykształcenia rodziców na tym poziomie względem płci jest niemal identyczna z procentowym udziałem respondentów, kobiet i mężczyzn w liceach ogólnokształcących. 3% więcej ojców w stosunku do matek uczestników badania posiada wykształcenie średnie techniczne, odpowiednio 20% oraz 17%. 6% matek i 4% ojców ankietowanych ukończyło szkoły policealne. Wykształcenie podstawowe posiada 3% matek oraz 2% ojców respondentów. W badaniach uczestniczyły również osoby, których rodzice posiadali wykształcenie niepełne podstawowe – tak deklarował 1% badanych, zarówno w stosunku do matek, jak i ojców.

Respondenci względem wykształcenia matek

Respondenci względem wykształcenia ojców

W powyższym kontekście, diagnozując sytuację uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego, należy bliżej przyrzeć się wykształceniu rodziców uczniów poszczególnych typów szkół.

Tabela 6. Respondenci względem wykształcenia rodziców w poszczególnych typach szkół

Wykształcenie	Licea %		Technika %		Zasadnicze szkoły zawodowe %	
	O	M	O	M	O	M
Niepełne podstawowe	0,5	1	0,9	0	0	0
Podstawowe	1,6	1,5	2,6	4,9	1,6	6,2
Zasadnicze zawodowe	30	20	56,5	38,3	55,1	32,9
Średnie ogólnokształcące	10	14,4	5,2	13,8	11,9	21,9
Średnie techniczne	19,5	15,4	23,5	21,9	14,9	14
Policealne	5,8	7,2	0,9	2,4	6,6	9,4
Wyższe zawodowe	14,2	12,8	6,9	8,9	3,3	6,2
Wyższe magisterskie	18,4	27,7	3,5	9,8	6,6	9,4

Przeprowadzone analizy ujawniają istotną relację pomiędzy wykształceniem rodziców a typem szkół, do których uczęszczają uczniowie. Dla możliwości zastosowania porównań, opracowano dane według następującego wzoru:

$$\text{Współczynnik wykształcenia rodziców} = \% \text{ wykształcenia matek} + \% \text{ wykształcenia ojców} / 2$$

Analiza współczynnika wykształcenia rodziców w odniesieniu do typów szkół, w których uczą się respondenci pokazuje zjawisko reprodukcji wykształcenia wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych oraz wyraźną tendencję do uzyskania wyższego – od rodziców – wykształcenia wśród uczniów techników (niemal połowa badanych w tej grupie posiada już w chwili obecnej wykształcenie wyższe od swoich rodziców). Potwierdzają ten fakt także badania pedagogiczne i socjologiczne, z których wynika, że im wyższe wykształcenie rodziców, wyższa pozycja społeczna i ekonomiczna, tym niższy poziom reprodukcji – kopiowania przez dzieci kierunków edukacji czy zawodów.

Tabela 7. Współczynnik wykształcenia rodziców uczniów poszczególnych typów szkół

Wykształcenie rodziców Uczniowie	Współczynnik wykształcenia rodziców			
	Zasadnicze zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Średnie techniczne	Wyższe
Licea	25	12	17	18
Technika	47	9	23	7
Zasadnicze szkoły zawodowe	43	17	14	6

Spośród ogółu badanych, 62% mieszka w gospodarstwach domowych, w których wspólnie żyje do 4 członków rodziny, 38% natomiast zamieszkuje z czterema lub więcej osobami. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że czynnik ten okazuje się być istotny w kontekście planów emigracyjnych, których analizę zaprezentowano w kolejnej części raportu.

Respondenci względem liczby osób w gospodarstwie domowym

Tabela 8. Respondenci względem liczby osób w gospodarstwie domowym z podziałem na typy szkół

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Licea %	Technika %	Zasadnicze szkoły zawodowe %
2	5,2	4,1	4,8
3	28,4	21,4	22,6
4	33,7	31,5	29
5	16,1	27,3	17,8
6	10,4	8,3	11,3
7	1,5	5,8	6,4
8	4,2	0,8	0
9	0	0	0
10 i więcej	0,5	0,8	8,1

W kontekście liczby osób zamieszkujących we wspólnym gospodarstwie domowym, obserwuje się interesującą zależność. Największy odsetek licealistów (67%) zamieszkuje w gospodarstwach domowych, w których wspólnie mieszka do 4 członków rodziny. Wśród uczniów techników, 57% w takich gospodarstwach, a spośród uczniów zasadniczych szkół zawodowych 55%. Liczebność osób w gospodarstwie domowym jest więc najmniejsza u licealistów, największa natomiast u uczniów zasadniczych szkół zawodowych.

Respondenci zostali poproszeni także o podanie informacji odnośnie osób bezrobotnych w rodzinie. Z badań wynika, że w rodzinach ankietowanych najczęściej niepracującymi osobami są kobiety, w przeważającej większości matki, w następnej kolejności ojcowie. W rodzinach 4% respondentów bez pracy pozostawały dwie osoby.

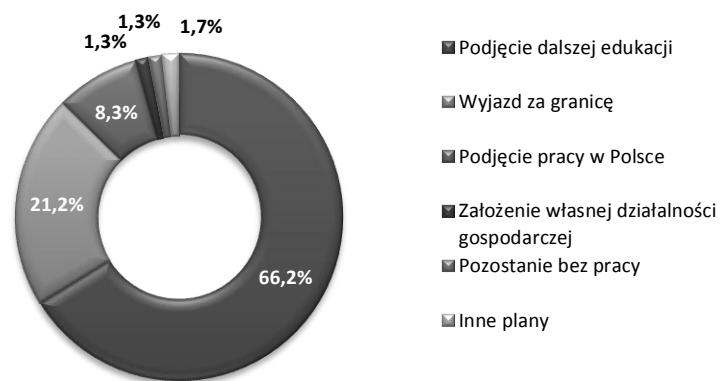
Tabela 9. Respondenci względem osób bezrobotnych w rodzinie z podziałem na typy szkół

Bezrobotni	Licea %	Technika %	Zasadnicze szkoły zawodowe %
Tak, matka	18,6	17,8	22,8
Tak, ojciec	4,9	10,6	9,2
Tak, brat/bracia	1,8	2,2	1,8
Tak, siostra/siostry	3,8	3,2	3,6
Wszyscy w mojej rodzinie pracują lub uczą się	72,4	66,4	67,3

Z analizy informacji pozyskanych od respondentów wynika, że najmniejszy odsetek bezrobotnych występuje w rodzinach licealistów, największy natomiast w rodzinach uczniów techników. Z deklaracji ankietowanych wynika, że wśród osób niepracujących w rodzinie, 61% stanowią matki, 27% ojcowie.

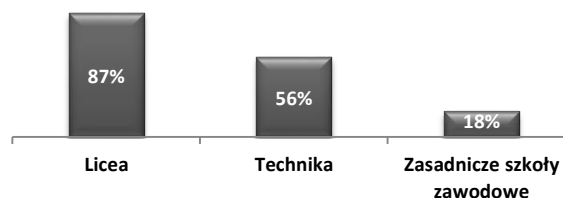
2. Plany po zakończeniu obecnej edukacji

Plany po zakończeniu obecnej edukacji

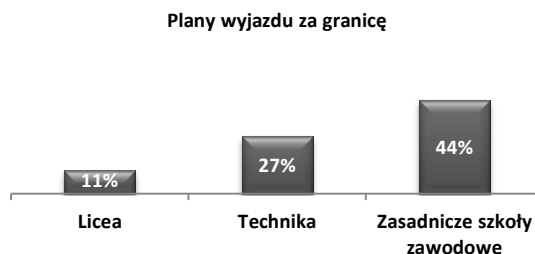
Z przeprowadzonego badania wynika, że edukację zamierza kontynuować 66,2% uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. Najliczniejszą grupę stanowią uczniowie liceów (87,1%). O dalszym kształceniu myśli ponad połowa uczniów techników (56%). Studia zamierza podjąć odpowiednio 84,5% licealistów i 47,5% uczniów techników. O rozpoczęciu nauki w szkołach pomaturalnych czy policealnych myśli z kolei 2,6% uczniów liceów i 8,5% uczniów techników. Wśród osób z zasadniczych szkół zawodowych, 17,6% badanych zamierza kontynuować naukę. 8,8% planuje rozpocząć ją w technikach, taki sam procent respondentów zadeklarowało dalszą edukację w liceach.

Plany kontynuowania nauki

8,3% respondentów zamierza podjąć pracę w zakładzie, firmie w Polsce. Spośród uczniów zasadniczych szkół zawodowych to 27,9%, techników 11%. Na podjęcie pracy decyduje się najmniej uczniów liceów, tylko 0,9%.

21,2% uczniów zamierza wyjechać za granicę. Największa grupa, która zadeklarowała chęć wyjazdu poza granice kraju, to uczniowie zasadniczych szkół zawodowych - 44,1%, następnie uczniowie techników 27%. Wśród uczniów liceów, takie plany ma 10,6%.

1,3% badanych twierdzi, że po ukończeniu obecnej edukacji pozostanie bez pracy. Taki sam procent respondentów zamierza założyć własną działalność gospodarczą. 1,7% uczniów posiada inne plany po ukończeniu szkoły. Wszyscy respondenci w tej grupie zadeklarowali udział w specjalistycznych kursach zawodowych.

II

PLANY EDUKACYJNE

1. Wybór kierunków dalszej edukacji i mobilność edukacyjna

Pytani o pierwszy wybór kierunku studiów, wśród uczniów liceów i techników największym zainteresowaniem cieszą się kierunki ekonomiczne (16,4%), techniczne (12,4%) oraz medyczne (11,8%). Uczniowie w pierwszej kolejności najmniej licznie udaliby się natomiast na kierunki matematyczne (2,3%), przyrodnicze (1,9%) oraz rolnicze (1,7%).

Warto nadmienić, iż kierunki ekonomiczne cieszą się większym zainteresowaniem uczniów techników. W tej grupie taką deklarację złożyło 20,6% badanych. Wynika to z największego odsetka uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego, kształcących się w zawodzie technik ekonomista. Wśród uczniów liceów kierunki ekonomiczne wybiera z kolei 13,9%. Podobnie przedstawia się sytuacja w przypadku wyboru kierunków technicznych, odpowiednio 19,1% i 8,2%. Odwrotne proporcje zaobserwowano w przypadku medycyny. Spośród uczniów techników wybrało ją 7,3%, w grupie uczniów liceów natomiast 14,4%.

Tabela 10. I wybór kierunku studiów

Kierunek	Licea %	Technika %	Ogółem %
Społeczny	8,2	4,4	6,8
Pedagogiczny	8,8	3	6,6
Ekonomiczny	13,9	20,6	16,4
Techniczny	8,2	19,1	12,4
Medyczny	14,4	7,3	11,8
Filologiczny	6,8	1,5	4,7
Prawny, administracyjny	8,2	8,8	8,5
Przyrodniczy	2,1	1,5	1,9

Matematyczny	4,1	0	2,6
Rolniczy	1	2,9	1,7
Wojskowy	6,2	4,4	5,4
Turystyczny	3,7	5,9	4,5
Artystyczny	5,1	0	3,1
Wychowanie fizyczne	3,1	4,4	3,6
Informatyczny	6,2	11,8	8,3
Inny	0	4,4	1,7
Razem	100	100	100

W grupie licealistów i uczniów techników, którzy deklarują podjęcie studiów, aż 98% zaznaczyło alternatywny (drugi wybór) kierunek studiów. Tutaj na pierwszy plan wysuwają się kierunki pedagogiczne (13,2%), społeczne (9,8%), ponownie techniczne (8%) oraz matematyczne (9,3%), które w pierwszym wyborze były zaznaczane przez najmniejszą grupę badanych. Po raz kolejny najmniej licznie respondenci wybierali kierunki rolnicze (1,4%).

Tabela 11. II wybór kierunku studiów

Kierunek	Licea %	Technika %	Ogółem %
Społeczny	11,5	4,1	9,8
Pedagogiczny	12,7	14,3	13,2
Ekonomiczny	3,6	8,2	4,6
Techniczny	7,3	10,2	8,0
Medyczny	5,4	6,1	5,6
Filologiczny	7,3	2,0	6,1
Prawny, administracyjny	6,7	2,0	5,6
Przyrodniczy	6,7	8,2	7,0
Matematyczny	10,9	4,1	9,3
Rolniczy	1,2	2,0	1,4
Wojskowy	4,9	8,2	5,6
Turystyczny	5,4	10,2	6,5
Artystyczny	6,1	2,0	5,2
Wychowanie fizyczne	6,1	4,1	5,6
Informatyczny	4,2	14,3	6,5
Razem	100	100	100

56% badanych zaznaczyło również drugą alternatywę. W tym przypadku po raz kolejny największym zainteresowaniem cieszą się kierunki ekonomiczne (11,7%), a także społeczne (10,6%) i artystyczne (9,4%). Kierunek rolniczy, tak samo jak w przypadku wcześniejszych dwóch wyborów, pozostaje najrzadziej wybieranym kierunkiem.

Tabela 12. III wybór kierunku studiów

Kierunek	Licea %	Technika %	Ogółem %
Społeczny	11,9	5,7	10,6
Pedagogiczny	7,3	2,9	6,4
Ekonomiczny	11,0	14,3	11,7
Techniczny	2,2	2,9	2,3
Medyczny	2,2	0,0	1,7
Filologiczny	7,4	5,7	7,1
Prawny, administracyjny	4,4	14,3	6,4
Przyrodniczy	8,8	5,7	8,2
Matematyczny	7,3	5,7	7,0
Rolniczy	0,7	5,7	1,6

Wojskowy	7,4	11,4	8,2
Turystyczny	7,4	5,7	7,0
Artystyczny	10,3	5,7	9,4
Wychowanie fizyczne	4,4	11,4	7,0
Informatyczny	6,4	0,0	4,1
Inny	0,9	2,9	1,3
Razem	100	100	100

Na podstawie wszystkich deklaracji wyboru kierunków studiów, dokonano ich zestawienia od najbardziej do najmniej popularnych.

Tabela 13. Najpopularniejsze kierunki studiów względem wszystkich wyborów

Kierunek		Średnia
1	Ekonomiczny	10,9
2	Społeczny	9,1
3	Pedagogiczny	8,7
4	Techniczny	7,6
5	Prawny, administracyjny	6,8
6	Wojskowy	6,4
7	Medyczny	6,4
8	Matematyczny	6,3
9	Informatyczny	6,3
10	Turystyczny	6,0
11	Filologiczny	6,0
12	Artystyczny	5,9
13	Przyrodniczy	5,7
14	Wychowanie fizyczne	5,4
15	Rolniczy	1,6

Uczniowie liceów oraz techników, którzy zamierzają podjąć studia, wybiorą w przeważającej większości dzienny tryb studiów (86,9%). Ten tryb studiów zadeklarowało aż 93,2% licealistów i 68,6% uczniów techników. Studia zaoczne cieszą się zainteresowaniem tylko 6,3% uczniów liceów. Znacznie więcej z kolei absolwentów ponadgimnazjalnych szkół technicznych wybiera ten tryb studiowania (27,1%). Studia wieczorowe zamierza podjąć tylko 1,5% badanych.

Tabela 14. Wybór trybu studiów

Tryb studiów	Licea %	Technika %	Ogółem %
Studia dzienne	93,2	68,6	86,9
Studia zaoczne	6,3	27,1	11,6
Studia wieczorowe	0,5	4,3	1,5
Razem	100	100	100

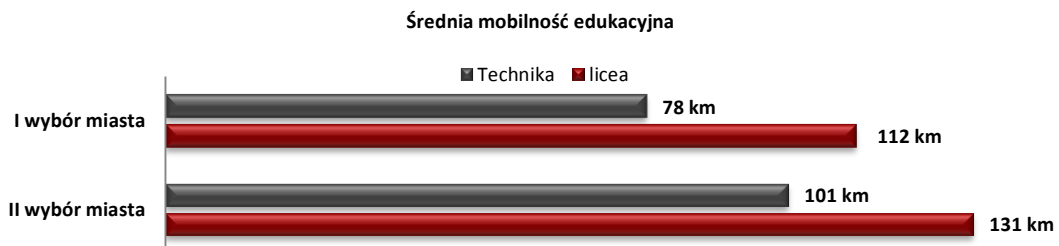
Przeprowadzone analizy pokazują, że najpopularniejszym miastem, w którym respondenci zamierzają studiować jest Wrocław (51,4%). W dalszej kolejności Opole (16,2%), Nysa (14%) oraz Kraków (10%). Nieliczne osoby na studia zamierzają wyjechać do Częstochowy, Poznania, Warszawy, Katowic, Łodzi, Wałbrzycha, Gliwic, Zabrze oraz Gdańska.

Zapytani o to, które miasto wybraliby jako alternatywne, respondenci w pierwszej kolejności wskazali na Opole (28%), Wrocław (27,6%), Kraków (13,8%) i Nysę (10%). Pozostałe osoby wybrały również Warszawę, Poznań, Katowice, Łódź, Toruń, Gdańsk, Zabrze oraz Sosnowiec.

Okazuje się więc, że ofert PWSZ w Nysie jest atrakcyjna tylko dla co siódmego badanego, który zamierza podjąć studia. Z badań wynika także – co zaskakuje dodatkowo – że drugi wybór miejsca, w którym respondenci zamierzają podjąć studia, jest wyborem miasta jeszcze bardziej odległego od miejsca zamieszkania. W tym wypadku, studia w Nysie podjąłby co dziesiąty ankietowany, mimo że jak wynika z przeanalizowania oferty tutejszej PWSZ, w części pokrywa się ona z wyborami kierunków kształcenia. Nie znajduje jednak pokrycia w typie uczelni, jaką zadeklarowali respondenci.

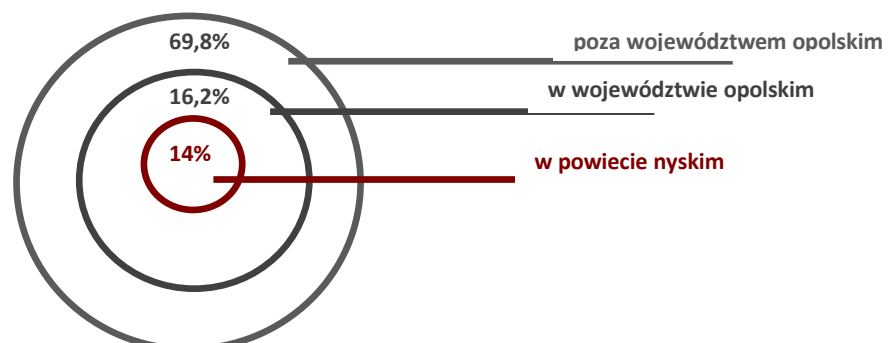
Z badań wynika, że uczniowie liceów wykazują w swoich planach wyraźnie wyższą mobilność w zakresie migracji edukacyjnych. Dla możliwości dokonania porównań, posłużono się następującym wzorem:

$$\text{średnia} = \frac{\text{odległość do miasta A} \cdot \text{liczba odpowiedzi} + \text{odległość do miasta B} \cdot \text{liczba odpowiedzi} + \dots}{\text{łączna liczba odpowiedzi dla liceów/techników}}$$

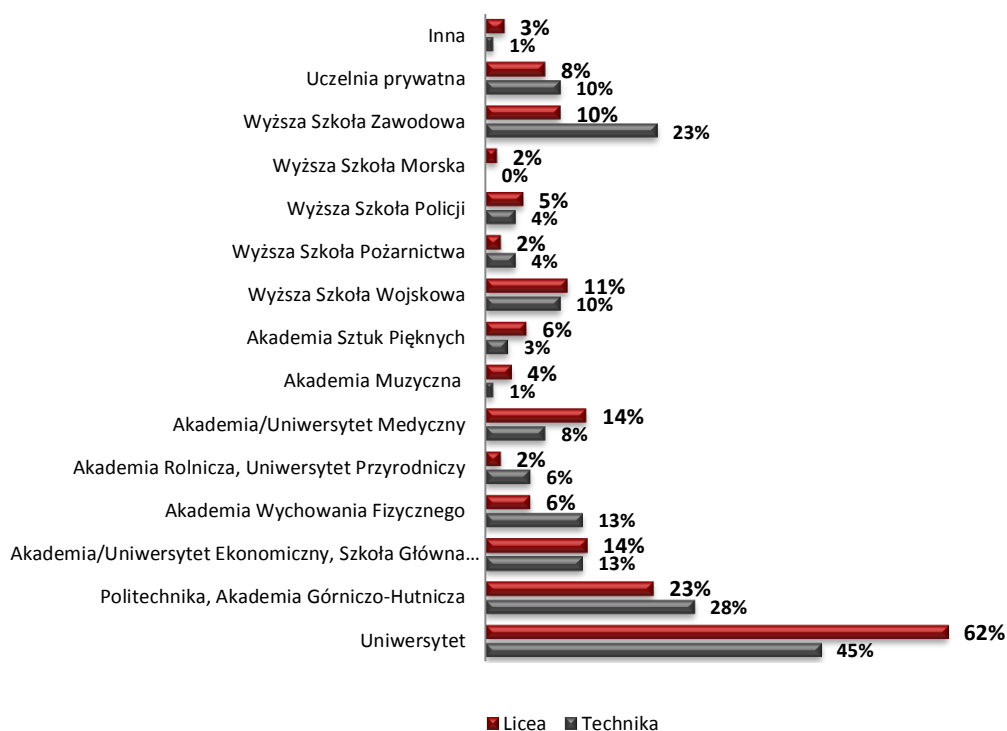
Jak wynika ze średniej dla uczniów poszczególnych typów szkół, uczniowie liceów ogólnokształcących wykazują wyższą mobilność edukacyjną niż uczniowie techników. Dotyczy to, zarówno I, jak i II wyboru miasta, w którym chcieliby kontynuować naukę. Na uwagę zasługuje również fakt, że tak samo, jak w przypadku licealistów, tak wśród uczniów techników, I wybór jest wyborem bliższym miejscu zamieszkania.

Biorąc pod uwagę pierwszy wybór miasta, w którym zamierzają studiować respondenci, 14% deklaruje pozostanie na terenie powiatu nyskiego, 16,2% poza powiatem nyskim, lecz na terenie województwa opolskiego, 69,8% poza województwem opolskim.

Analizy wyborów kierunków studiów znajdują również potwierdzenie w danych dotyczących rodzaju uczelni. Licealiści dużo częściej zamierzają podjąć studia na Uniwersytetach oraz Akademiach/Uniwersytetach Medycznych. Z kolei uczniowie techników preferują Politechniki, Akademię Górniczo-Hutniczą oraz Wyższe Szkoły Zawodowe. 8% licealistów i 10% uczniów techników zainteresowanych jest studiami w prywatnych szkołach wyższych. Warto również zauważyć, że dość dużą popularnością cieszą się studia w Wyższej Szkole Wojskowej – preferują ją, zarówno uczniowie liceów, jak i techników, odpowiednio 11% i 10% respondentów, którzy zadeklarowali kontynuację nauki.

Wybór typu uczelni wyższej

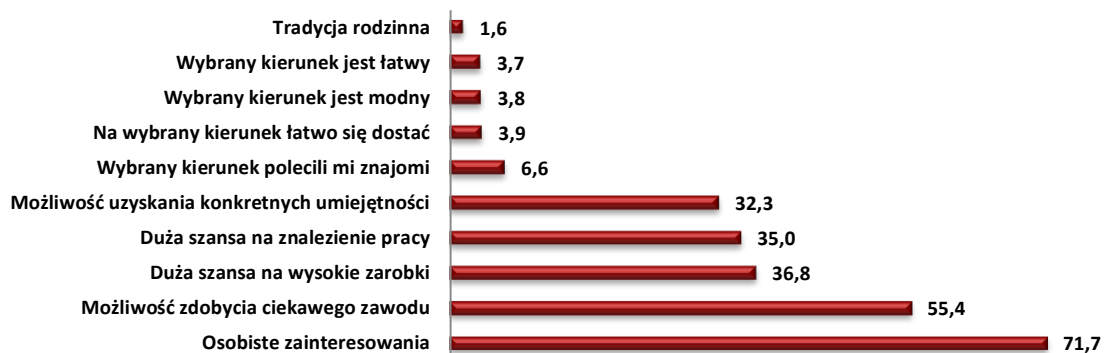
Dla 72% ankietowanych o wyborze kierunku studiów zdecydowały osobiste zainteresowania, dla 55% to z kolei możliwość zdobycia ciekawego zawodu. Interesującym jest tutaj fakt, że właśnie te dwie odpowiedzi były najczęściej wybierane. Okazuje się bowiem, że młodzi ludzie nie tylko wybierają interesujące ich studia, ale łączą swoją edukację z konkretnym zawodem, który chcieliby wykonywać. Ten fakt znajduje też potwierdzenie w innych raportach, z których wynika, że połowa czynnych zawodowo absolwentów pracuje w branży zgodnej ze swoim kierunkiem⁷.

Ponad jedna trzecia uczniów myśli o swojej przyszłej sytuacji zawodowej oraz finansowej i swój wybór kierunku studiów uzasadnia dużą szansą na znalezienie pracy (35%) i wysokie zarobki (37%) w zawodzie zgodnym z wykształceniem. Podobny odsetek ankietowanych od edukacji na poziomie wyższym oczekuje uzyskania konkretnych umiejętności (32%).

⁷ Raport z badania losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych województwa opolskiego, II etap, s. 43.

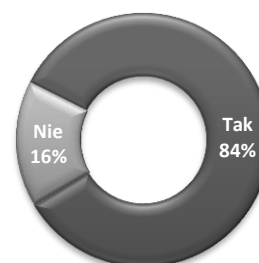
Pięć powyżej wymienionych motywów wyboru kierunków studiów zdecydowanie dominuje nad pozostałymi, z których każdy został wymieniony przez nie więcej niż 7% respondentów. Okazuje się, że tylko nieliczni badani wybrali kierunek studiów polecany przez znajomych (7%). Ankietowani w zdecydowanej większości nie ulegają też modzie – tylko 4% uczniów wybrało kierunek, ponieważ jest modny. Taki sam odsetek uważał, że wybrany kierunek jest łatwy i łatwo się dostać na studia. Najmniej respondentów zadeklarowało, że o wyborze kierunku studiów zadecydowała tradycja rodzinna (1,6%). Fakt ten jest niezwykle interesujący w kontekście dostępnych badań naukowych, które wyraźnie pokazują, że młodzi ludzie coraz częściej stawiają na indywidualizm w swoich wyborach, również edukacyjnych. Coraz rzadziej na decyzję o kierunku dalszej edukacji mają wpływ rodzice czy znajomi⁸.

Co zadecydowało o wyborze kierunku studiów?

Jak już wcześniej wspomniano, 87% uczniów liceów i techników deklarujących kontynuację nauki, zamierza ją podjąć w trybie dziennym. Ten fakt jest istotny w kontekście planów podjęcia pracy w trakcie edukacji. Taki zamiar ma bowiem aż 82% ankietowanych w tej grupie. Wśród osób, które wybrały studia zaoczne, deklaracje podjęcia pracy złożyło natomiast 93%. Z kolei 16% planuje skupić się wyłącznie na edukacji. Okazuje się jednak, że deklaracje uczniów o chęci podjęcia pracy w trakcie studiów dziennych nie korespondują z rzeczywistym odsetkiem pracującej młodzieży w trakcie edukacji na poziomie wyższym. Badania ogólnopolskie pokazują, że odsetek młodzieży studiującej w trybie dziennym i pracującej wynosi zaledwie 6%⁹. Wynika z tego, że młodzi ludzie planują pogodzić – nadal wyżej cenione w społeczeństwie – studia w trybie dziennym z pracą zawodową, jednak w swoich planach nie uwzględniają specyfiki rynku pracy (do braku wiedzy na ten temat przyznają się sami badani), która owe plany i oczekiwania istotnie weryfikuje, w konsekwencji czego, tylko nieliczni mają możliwość łączenia studiów dziennych z

Podjęcie pracy w trakcie studiów

⁸ D. Hejwosz, Społeczne konstrukcje sukcesu życiowego młodzieży polskiej [w:] Młodzież i sukces życiowy, Hildebrandt-Wypych D., Kabacińska K. (red.), Kraków 2010, s. 212.

⁹ Główny Urząd Statystyczny, Wejście ludzi młodych na rynek pracy, s. 5.

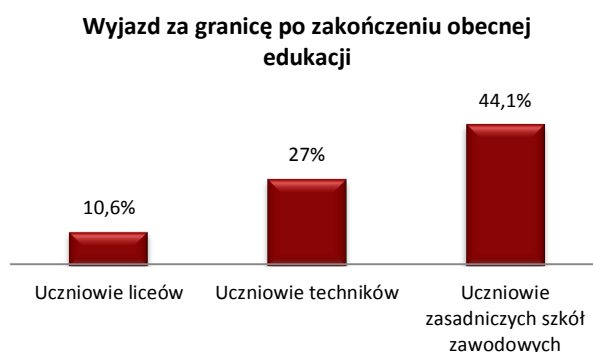
pracą zawodową. Ta kwestia może z biegiem czasu zrodzić problemy i spowodować, że część absolwentów dokona zmiany trybu studiów na niestacjonarny i rozpocznie poszukiwanie stałego zatrudnienia.

II

PLANY ZAWODOWE

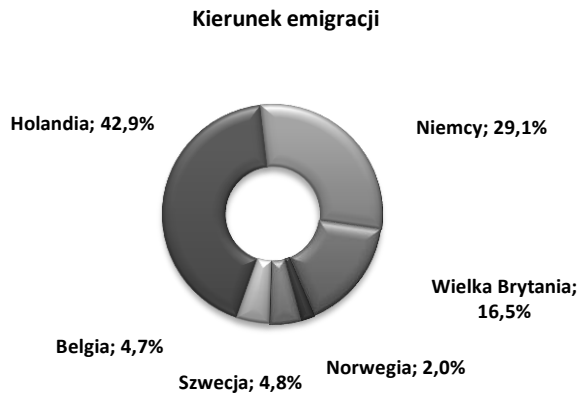
1. Emigracja w planach zawodowych i edukacyjnych uczniów

Z przeprowadzonych badań wynika, że 21,2% badanych zamierza opuścić kraj zaraz po zakończeniu obecnej edukacji. Najliczniejsze deklaracje złożyli w tej kwestii uczniowie zasadniczych szkół zawodowych (44,1%), w dalszej kolejności uczniowie techników (27%). Na emigrację decyduje się co dziesiąty licealista.

Szacuje się, że w końcu 2010 roku poza granicami Polski przebywało czasowo około 1990 tys. mieszkańców naszego kraju. W Europie przebywało 1690 tys. osób (w 2009 roku – około 1635 tys.). przy czym zdecydowana większość – około 1615 tys. – emigrantów z Polski przebywała w krajach członkowskich UE. Spośród 4 krajów UE, nadal najwięcej osób przebywało w Wielkiej Brytanii (560 tys.), Niemczech (455 tys.), Irlandii (125 tys.) oraz Niderlandach (108 tys.). W tym kontekście preferencje emigracyjne uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego różnią się od wyborów kierunków emigracyjnych ogółu Polaków. Warto jednak nadmienić, że jednym z podstawowych wniosków, który pojawia się w badaniach znawcy tematyki migracyjnej ludności Opolszczyzny, Romualda Jończygo, jest istnienie dużej grupy „ludności zawieszanej” – osób zameldowanych w Polsce, lecz na stałe przebywających i pracujących za

granicą¹⁰. Z przytoczonych badań wynika, że udział tej grupy wynosi średnio 25%, w niektórych gminach sięgał aż 40%.

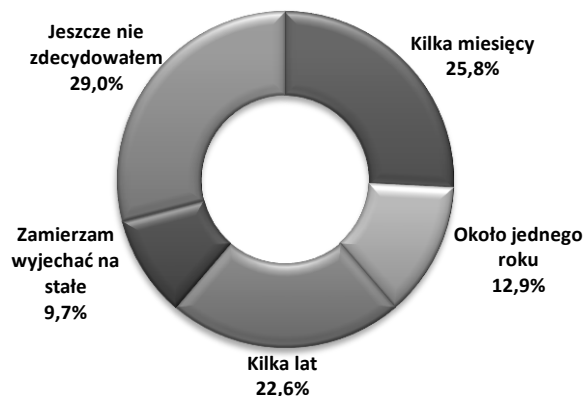
Wśród uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych, uczących się na terenie powiatu nyskiego, największą popularnością w kontekście wyjazdów zarobkowych cieszy się Holandia (42,9%) oraz Niemcy (29,1%). 16,5% badanych zamierza wyjechać do Wielkiej Brytanii. Pozostałe kierunki to Szwecja, Belgia i Norwegia. Deklarację wyjazdu do konkretnego kraju złożyło jednak tylko 57,4% respondentów, którzy zamierzają opuścić Polskę. 42,6% nadal nie zdecydowało jeszcze, dokąd ma zamiar wyjechać.

W okresie od 13.03.2012 do 13.04.2012 monitorowano oferty pracy za granicą, pojawiające się w portalu pracuj.pl w obszarze 50 kilometrów od miasta Nysa. W powyższym okresie pojawiło się 31% ofert pracy w Niemczech, 22% w Holandii, 17% w Norwegii, 13% w Wielkiej Brytanii. Pozostałe kraje to Francja, Austria, Belgia, Hiszpania. Oczywistym jest fakt, że wielu emigrantów planujących wyjazd za granicę nie korzysta z oficjalnych ogłoszeń, lecz znajduje pracę za pośrednictwem rodziny czy znajomych, tym niemniej okazuje się, że kierunki migracji deklarowane przez respondentów tylko po części pokrywają się z procentowym rozkładem ofert pracy za granicą.

Należy nadmienić, iż popularność rynków pracy w wymienionych wyżej krajów jest różna w zależności od uczniów poszczególnych typów szkół. Najpopularniejszy ogółem kierunek emigracji, czyli Holandię wybrał największy procent licealistów (50,1%). Uczniowie techników również uznali, że Holandia będzie najodpowiedniejszym wyborem – w tej grupie wyjazd do tego kraju zadeklarowało 41,2% respondentów. Drugi w kolejności, niemiecki rynek pracy okazuje się cieszyć największym zainteresowaniem uczniów zasadniczych szkół zawodowych 43,8%.

¹⁰ R. Jończy, S. Kubiciel, Nierejestrowana emigracja stała – emigracja zawieszona – jako element utrudniający diagnozy i analizy demograficzne, społeczne oraz gospodarcze w ujęciu regionalnym [w] Prognozowanie rozwoju regionu, pod red. Krzysztofa Malika, WZiIP Politechniki Opolskiej, Samorząd Województwa Opolskiego, Komitet Nauk Demograficznych PAN, Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej PAN, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Opole 2007.

Jak długo zamierzasz zostać poza granicami kraju?

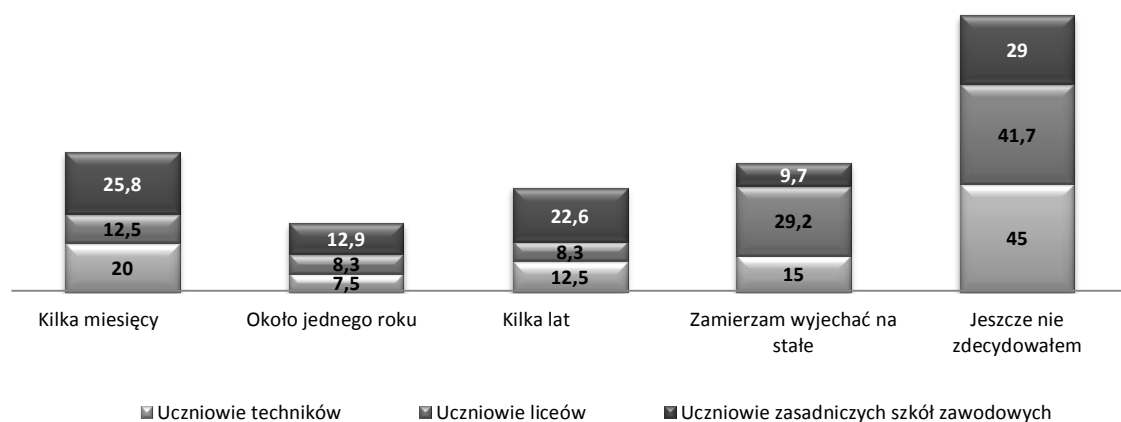

Na pytanie, jak długo planujesz pozostać za granicą, 25,8% respondentów w tej grupie odpowiedziało, że „kilka miesięcy”, kolejna liczna grupa zamierza opuścić kraj na „kilka lat” (22,6%). Około „jednego roku” ma zamiar pozostać poza granicami kraju 12,9% respondentów deklarujących wyjazd, a 9,7% z nich nosi się z zamiarem pozostania za granicą na stałe. Grupa 29% uczniów nie potrafi jeszcze sprecyzować, na jak długo planują wyjechać.

Należy zaznaczyć, że w tym kontekście również ujawniają się dość istotne różnice z uwagi na typy szkół, do jakich uczęszczają uczniowie. Mimo, że tylko 10% licealistów zamierza wyjechać za granicę po zakończeniu obecnej edukacji, aż 29,2% w tej grupie planuje wyjazd na stałe. Zgodnie z deklaracjami respondentów, po okresie około roku do kraju zamierza powrócić 27,5% uczniów techników, 38,7% uczniów zasadniczych szkół zawodowych i tylko 20,8% absolwentów liceów.

Oczywistym jest fakt, że deklaracje powrotów do kraju to tylko plany, które w istotny sposób mogą zmienić losy i rzeczywistość emigracyjna, jednak jak wynika z ogólnopolskich badań, aż 76% emigrantów powraca do kraju zgodnie ze wcześniejszymi planami¹¹.

Planowany okres emigracji przez uczniów poszczególnych typów szkół

¹¹ Migracje powrotne. Dane PBS DGA, ISS UW, CSM, 2009.

16% badanych, którzy zamierzają opuścić kraj po zakończeniu obecnej edukacji, przeznaczy środki zarobione za granicą na bieżące wydatki, 14% planuje zgromadzić kapitał w celu powrotu do kraju i urzędzenia się Polsce. 10% respondentów w tej grupie zamierza ulokować środki we własną działalność gospodarczą. 9% deklaruje wydanie środków na urządzenie się za granicą. Nieliczna grupa zamierza spożytkować finanse na naukę w Polsce (6%) i za granicą (3%). 36% badanych nie posiada jeszcze jasno sprecyzowanych planów, co do przeznaczenia środków finansowych zarobionych na emigracji.

Fakt, iż liczna grupa respondentów zamierza wydać zgromadzone środki na bieżące wydatki świadczy o tym, że dla licznej grupy badanych, wyjazd za granicę ma związek z koniecznością zabezpieczenia podstawowych potrzeb, nie zaś gromadzeniem kapitału na przyszłość.

Przeznaczenie środków zarobionych za granicą

Z przeprowadzonych analiz wyłania się charakterystyka ucznia, który deklaruje wyjazd za granicę.

- Na decyzję o emigracji nie ma wpływu płeć. Kobiety oraz mężczyźni z równą częstotliwością podejmowali decyzję o wyjeździe z kraju.
- 73,6% żyje w rodzinach, w których wszyscy członkowie pracują bądź uczą się.
- 63% uczniów, którzy planują wyjazd za granicę, żyje w gospodarstwach domowych, w których zamieszkuje pięć lub więcej osób.
- 67,1% to uczniowie zamieszkujący obszary wiejskie.
- Dla 64,6% satysfakcjonujące byłoby wynagrodzenie powyżej 2000 zł netto, podczas gdy na takie zarobki liczy 45,8% ogółu badanych.

2. Plany zawodowe

Mając na uwadze fakt, że – jak wynika z badań prowadzonych na terenie województwa opolskiego – przeważająca większość uczniów, którzy po zakończeniu szkoły ponadgimnazjalnej zamierzają podjąć prace, planuje jej poszukiwać w swoim zawodzie¹², poniżej przedstawiono tabelę zawodów, w jakich kształcą się uczniowie ostatnich klas techników i zasadniczych szkół zawodowych wraz z liczebnością tych uczniów według stanu na dzień 30.09.2011 r. Warto nadmienić, że spośród uczniów zasadniczych szkół zawodowych biorących udział w badaniu, tylko uczniowie kształcący się w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych oraz w zawodzie fryzjer zadeklarowali chęć podjęcia dalszej edukacji.

Tabela 15. Uczniowie techników, którzy w 2012 roku ukończą edukację w zawodzie

Technika	
Zawód	Liczba uczniów ostatnich klas
Technik ekonomista	74
Technik budownictwa	55
Technik hotelarstwa	46
Technik pojazdów samochodowych	39
Technik mechatronik	36
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	35
Technik informatyk	23
Technik architektury i krajobrazu	21
Technik technologii żywności	18
Technik mechanik	17
Technik weterynarii	12
Technik handlowiec	10
Technik logistyk	10
Technik rolnik	8

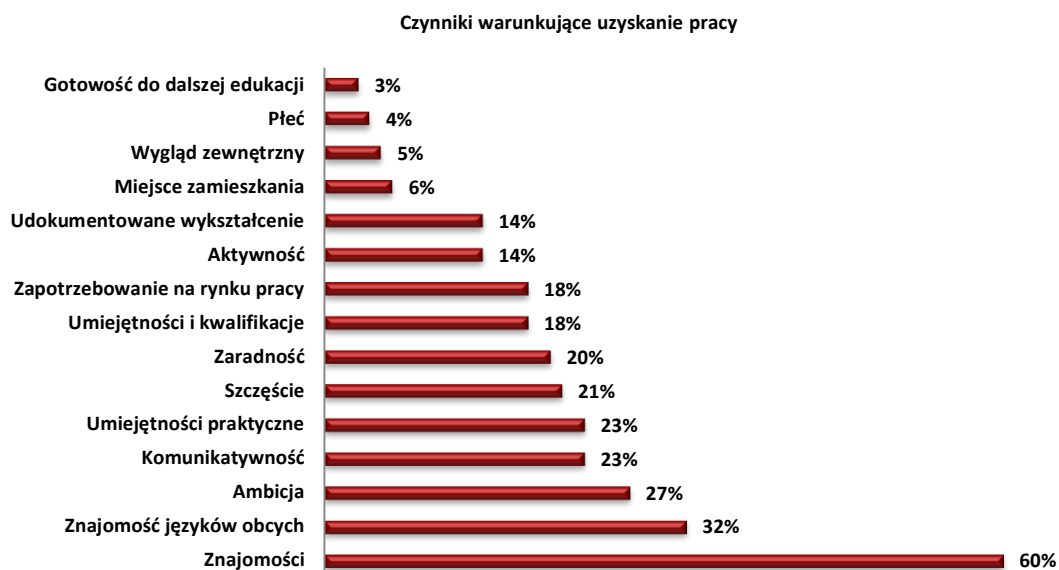
Tabela 16. Uczniowie zasadniczych szkół zawodowych, którzy w 2012 roku ukończą edukację w zawodzie

Zasadnicze szkoły zawodowe	
Zawód	Liczba uczniów ostatnich klas
Mechanik pojazdów samochodowych	44
Murarz	32
Fryzjer	28
Elektromechanik pojazdów samochodowych	10
Elektryk	10
Ślusarz	9
Stolarz	9
Cukiernik	9
Piekarz	6
Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	4
Cieśla	3
Błacharz samochodowy	3
Mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych	2
Technolog robót wykończeniowych	1

¹² Losy absolwentów szkół zawodowych i ponadgimnazjalnych, I i II fala.

3. Czynniki warunkujące uzyskanie zatrudnienia w opiniach badanych

Według większości respondentów o znalezieniu pracy decydują w pierwszej kolejności znajomości. Dopiero później ważna jest – w opiniach badanych – znajomość języków obcych, ambicja, komunikatywność oraz umiejętności praktyczne. W tym miejscu warto nadmienić, iż o wysokiej pozycji umiejętności praktycznych w powyższym zestawieniu zdecydowały deklaracje uczniów techników – w tej grupie za istotne uznało je 31%, podczas gdy wśród licealistów tylko 17%.

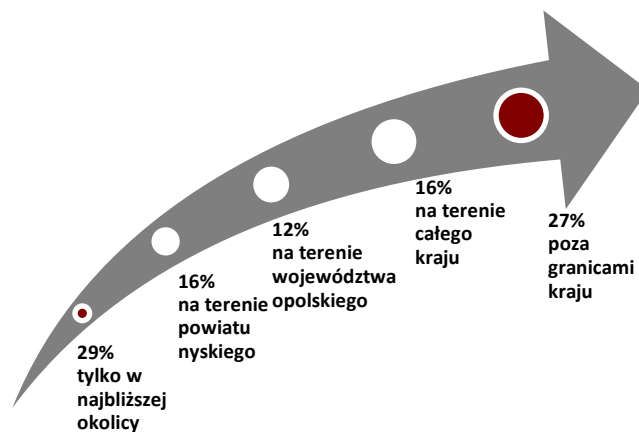

Na dość wysokiej pozycji znalazło się szczęście – wymienił je co piąty badany. Okazuje się też, że czynnik ten jest znacznie wyżej niż posiadanie udokumentowanego wykształcenia (14%). Świadczy to o tym, że według badanych, zdobywanie kolejnych dyplomów tylko w nieznacznym stopniu decyduje o znalezieniu pracy.

Najrzadziej uczniowie zwracali uwagę na gotowość do dalszej edukacji (3%). Za mało istotne uznali także wygląd zewnętrzny, płeć oraz miejsce zamieszkania.

4. Plany uczniów wobec niemożności uzyskania zatrudnienia

Okazuje się, że najliczniejsza grupa badanych zamierza poszukiwać zatrudnienia tylko w najbliższej okolicy swojego miejsca zamieszkania (29%). Na poszukiwanie pracy na terenie całego powiatu nyskiego zdecydowałoby się 16% uczniów. Zatrudnieniem na terenie województwa opolskiego zainteresowanych byłoby już tylko 12%. 16% badanych przeszukiwałoby oferty pracy z terenu całego kraju, a aż 27% podjęłoby pracę za granicą.

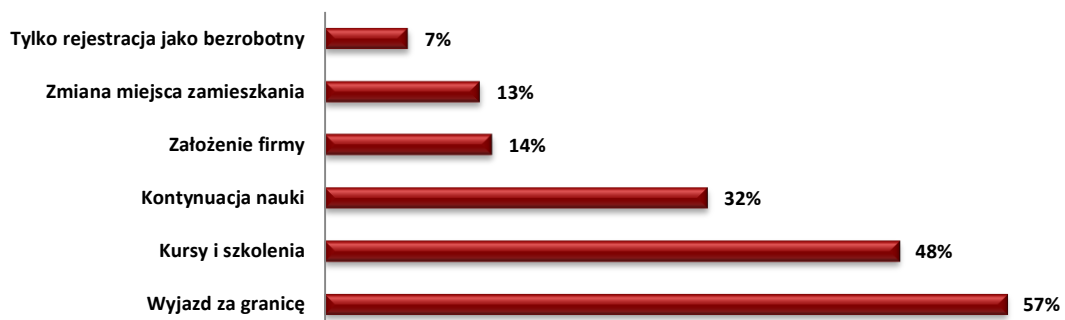

Interesującym jest fakt deklaracji wysokiej migracji zewnętrznej, niskiej z kolei migracji wewnętrznej. Pracy tylko na terenie powiatu nyskiego będzie poszukiwać łącznie 45% badanych, jednak wobec niemożności jej znalezienia, największy odsetek absolwentów zdecydowałby się na pracę za granicą. Potwierdzeniem tego są odpowiedzi badanych na kolejne pytanie, jakie podjęliby działania wobec problemów ze znalezieniem zatrudnienia?

Reakcją większości uczniów na niemożność znalezienia pracy byłby wyjazd za granicę (57%). Jak wynika z analiz, wielu z nich zaniechałoby w ogóle poszukiwania pracy poza swoim miejscem zamieszkania i od razu zdecydowałoby się na emigrację. Okazuje się więc, że dla licznej grupy młodych ludzi, kończących szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, jedynym alternatywnym rynkiem pracy jest rynek zagraniczny.

48% respondentów dokończyłoby się poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach, a 32% kontynuowałoby edukację na kolejnych szczeblach. Niewiele, bo tylko 13% respondentów gotowych byłoby na zmianę miejsca zamieszkania w Polsce. 7% badanych dokonałoby rejestracji jako osoby bezrobotne i oczekiwało na znalezienie pracy.

Działania podejmowane wobec niemożności znalezienia zatrudnienia

W powyższym aspekcie również obserwuje się różnice pomiędzy uczniami poszczególnych typów szkół. Na uwagę zasługują tu w pierwszej kolejności rozbieżności w deklaracjach, iż wobec niemożności znalezienia zatrudnienia, badani dokonają tylko rejestracji jako osoby bezrobotne. O ile wśród licealistów i uczniów techników taką deklarację złożyło odpowiednio 6% i 5%

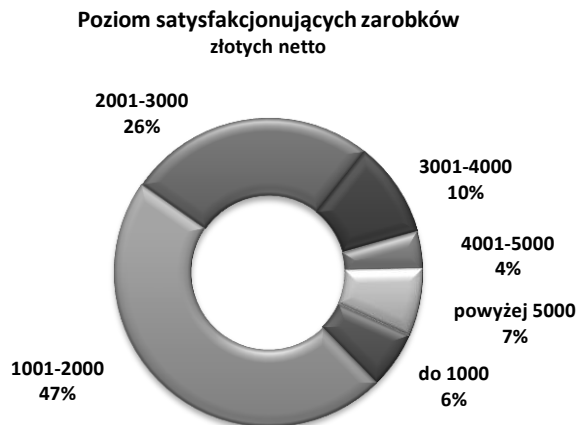
respondentów, tylko takie działanie zamierza podjąć 16% uczniów zasadniczych szkół zawodowych.

Tabela 17. Działania, jakie podejmą uczniowie wobec niemożności znalezienia pracy

Działanie	Uczniowie liceów %	Uczniowie Techników %	Uczniowie zasadniczych szkół zawodowych %
Kontynuacja nauki	38	26	25
Kursy i szkolenia	44	59	38
Zmiana miejsca zamieszkania	15	8	15
Założenie firmy	14	17	10
Wyjazd za granicę	58	59	51
Tylko rejestracja jako bezrobotny	6	5	16

5. Zarobki i rodzaj zatrudnienia

Z analiz wynika, że największy odsetek badanych oczekuje wynagrodzenia w przedziale 1001-2000 złotych netto. Kolejna grupa liczy na zarobki rzędu 2001-3000 złotych netto. 6% ankietowanych, w pierwszym miejscu pracy, zadowoliliby się wynagrodzeniem do 1000 złotych netto. Niemal taki sam procent uczniów (7%) liczy na zarobki powyżej 5000 złotych netto.

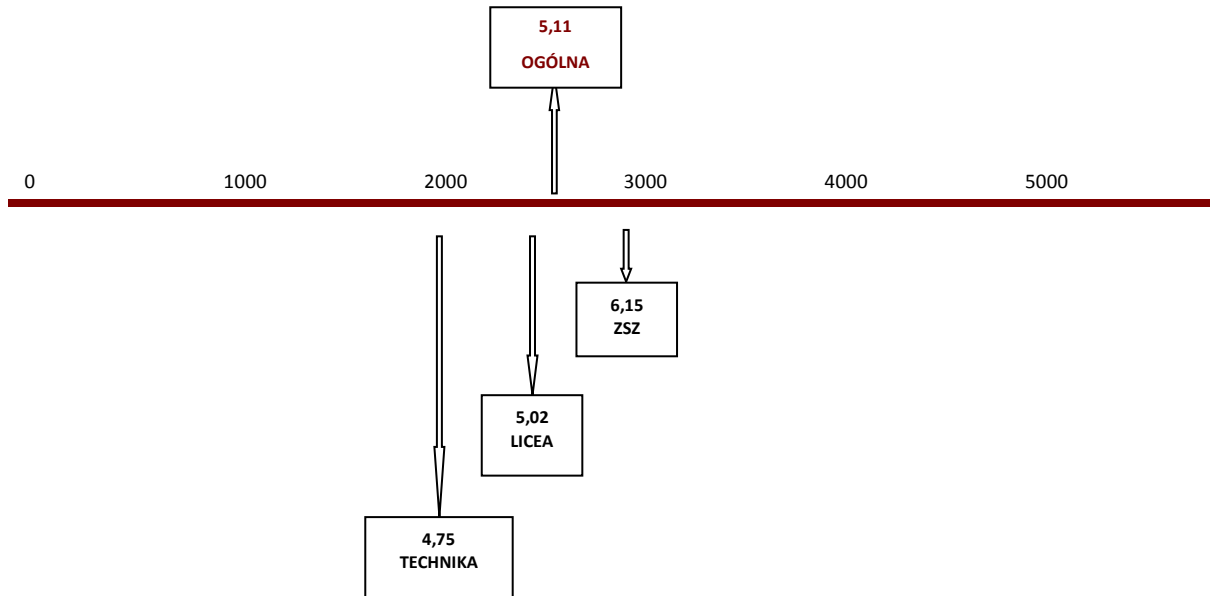
Dla możliwości dokonania porównań, dane opracowano według następującego wzoru:

$$\text{średnia} = \frac{1*A+2*B+3*C+4*D+5*E+6*F+7*G+8*H+9*I+10*J+11*K}{453/237/145/71}$$

gdzie:

- A = do 500 zł netto
- B = 501-1000 zł netto
- C = 1001-1500 zł netto
- D = 1501-2000 zł netto
- E = 2001-2500 zł netto
- F = 2501-3000 zł netto
- G = 3001-3500 zł netto
- H = 3501-4000 zł netto

I = 4001-4500 zł netto
 J = 4501-5000 zł netto
 K = powyżej 5000 zł netto

Z powyższej analizy wynika, że największych zarobków oczekują uczniowie zasadniczych szkół zawodowych (przedział 2501-3000 zł netto), w następnej kolejności licealiści (przedział 2001-2500 zł netto). Dla uczniów techników satysfakcjonujące byłyby zarobki w przedziale 1501-2000 zł netto.

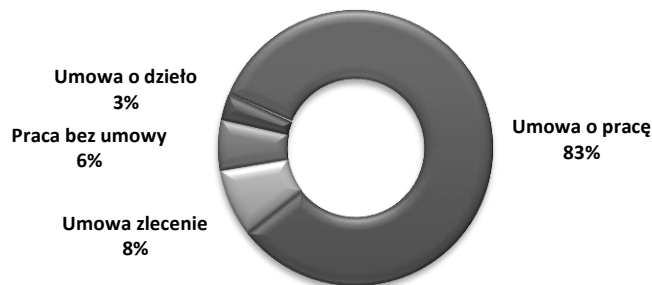
Analiza oczekiwanego wynagrodzenia pod kątem zmiennych demograficznych uwypatnia różnice pod względem płci. Mężczyźni, niezależnie od typu szkoły, posiadali zdecydowanie wyższe wymagania od kobiet. Największe rozbieżności zaobserwowano wśród uczniów techników, jednak oczekiwania mężczyzn w tej grupie są na podobnym poziomie, jak w pozostałych typach szkół. O dużej rozbieżności zdecydowała grupa kobiet z techników, które posiadają wyraźnie najniższe oczekiwania względem zarobków.

Tabela 18. Zarobki względem płci i typów szkół

Płeć	Wskaźnik dla liceów	Wskaźnik dla techników	Wskaźnik dla zasadniczych szkół zawodowych
Kobieta	4,71	3,7	4,33
Mężczyzna	5,62	5,42	5,52

Badani wydają się w zdecydowanej większości trafnie oceniać korzyści płynące z umowy o pracę. Taki rodzaj zatrudnienia wybrałoby 83% badanych. 8% byłoby zadowolonych z umowy zlecenia; wśród nich przeważali uczniowie zasadniczych szkół zawodowych. 3% uczniów interesuje natomiast umowa o dzieło. Niepokojącym jest fakt, że aż 6% uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych preferuje podjęcie pracy bez jakiegokolwiek umowy. Warto w tym miejscu dodać, że taką formę zadeklarowało 10% uczniów zasadniczych szkół zawodowych.

Preferowany rodzaj zatrudnienia

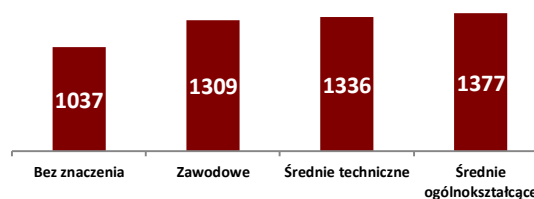
W celu skonfrontowania planów i oczekiwań zawodowych uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z realiami nyskiego rynku pracy, przeanalizowano 56 lokalnych ogłoszeń o pracę, zamieszczonych na stronie internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie w terminie od 15.03.2012 r. do 15.04.2012 r.

Spośród przeanalizowanych ofert, 15 skierowanych było do osób z wykształceniem zawodowym, 10 średnim, tyle samo średnim technicznym, 4 wyższym. W przypadku aż 17 ofert wykształcenie nie miało znaczenia dla pracodawcy.

Pomijając oferty dla osób z wykształceniem wyższym, średnie wynagrodzenie proponowane w analizowanych ofertach wynosiło 1304 złotych netto.

W 33 ofertach wymagane było doświadczenie zawodowe na podobnym stanowisku, w 10 było „mile widziane”, w 5 ofertach doświadczenie nie było wymagane, natomiast 4 oferty nie zawierały informacji na ten temat. Spośród ofert, które wymagały doświadczenia, średnia lat pracy na podobnym stanowisku wynosiła 2 lata i 2 miesiące.

Średnie miesięczne wynagrodzenie netto w analizowanych ofertach pracy według wymaganego wykształcenia

III

UMIĘTNOŚCI

W kontekście wejścia na rynek pracy młodzieży kończącej szkoły ponadgimnazjalne, warto prześledzić deklaracje dotyczące posiadanych przez nią umiejętności, umiejętności, które niejednokrotnie są czynnikiem warunkującym uzyskanie pracy. W przeprowadzonym badaniu zapytano młodych ludzi o cztery aspekty. Trzy z nich dotyczą konkretnych umiejętności, możliwych do wykorzystania w pracy zawodowej – znajomość języków obcych, obsługi komputera oraz umiejętności zawodowych. Czwarty dotyczy natomiast umiejętności związanych z poszukiwaniem pracy. Informacje pozyskane na ten temat zdają się jednak znacznie wykraczać poza ten kontekst – ukazują bowiem również w pewnym stopniu stan wiedzy i świadomości młodych ludzi na temat rynku pracy, co jest z kolei niezmiernie istotne podczas dokonywania

przez nich wyborów edukacyjnych i zawodowych. Fakt ten potwierdzają chociażby wcześniejsze analizy deklaracji podjęcia pracy przez młodzież studiującą w trybie dziennym.

Ocena własnych umiejętności jest jednak nie tylko istotna z perspektywy świadomych wyborów edukacyjnych czy zawodowych. Pokazuje przede wszystkim, czy dotychczasowa edukacja uczniów odpowiada rzeczywistym potrzebom, z którymi już niebawem zmierzą się absolwenci szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego? Innymi słowy odpowiada na pytanie, na ile współczesna szkoła przygotowuje swoich absolwentów, nie tylko do pracy zawodowej, ale także do swobodnego i aktywnego poruszania się po rynku pracy.

Oczywistym jest wprawdzie fakt, że opinie na temat posiadanych umiejętności mogą odbiegać od stanu faktycznego – wszak młodzi ludzie mogli przeceniać bądź nie doceniać własnych możliwości. Mimo to, opinie te dają pewien pogląd na stan owych umiejętności, są ponadto ważnym czynnikiem w kontekście porównawczym, chociażby uczniów różnych typów szkół, ale przede wszystkim stanowią podstawy do dalszego, głębszego diagnozowania umiejętności bądź ich braków, które zadeklarowali badani.

Jak już wcześniej wspomniano, pierwszą kwestią poruszoną w badaniu było w tym kontekście posługiwanie się językami obcymi. Trudno jest bowiem w dzisiejszej rzeczywistości społecznej, edukacyjnej i zawodowej przecenić ich rangę. Wystarczy prześledzić wybiórczo oferty pracy, by przekonać się, że umiejętność posługiwania się językiem obcym stanowi wyraźnie istotny czynnik, w dużym stopniu decydujący o możliwości pozyskania zatrudnienia. Badani – jak wskazano już wcześniej - również zwrócili na ten fakt uwagę – posługiwanie się językiem obcym uznane zostało przez respondentów za drugi – po posiadanych znajomościach - najważniejszy czynnik warunkujący otrzymanie pracy, właściwie jednak pierwszy związany z własnymi umiejętnościami. Ze względu na możliwe zajmowane stanowiska, na czynnik ten zwracali uwagę przede wszystkim uczniowie liceów. Należy jednak zaznaczyć, że wobec tak licznych planów emigracji wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych, znajomość języków obcych na poziomie komunikatywnym wydaje się być również istotnym czynnikiem dla osób z wykształceniem zawodowym.

Z badań Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki wynika, że mieszkańcy powiatu nyskiego najczęściej podają znajomość języka rosyjskiego, angielskiego oraz niemieckiego. Młodzi ludzie, w przedziale wiekowym 15-24 deklarują jednak w pierwszej kolejności znajomość języka angielskiego, następnie niemieckiego¹³. O zanikaniu umiejętności posługiwania się językiem rosyjskim wśród młodzieży w regionie świadczy też fakt, że województwo opolskie posiada najniższy odsetek powszechności nauczania tego języka, który w 2010 roku wynosił zaledwie 0,8%¹⁴.

Dla możliwości dokonania porównań, pozyskane w trakcie badania dane, opracowano według następującego wzoru:

$$\text{średnia} = \frac{1*A+2*B+3*C+4*D}{453/237/145/71}$$

¹³ Badanie wybranych aspektów kapitału ludzkiego z terenu woj. opolskiego, oraz analiza profilu inwestycyjnego samorządów lokalnych, Opole 2010, s. 30.

¹⁴ Główny Urząd Statystyczny, Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2010/2011, s. 107.

gdzie:

- A = poziom podstawowy
- B = poziom średniozaawansowany
- C = poziom zaawansowany
- D = poziom biegły

1. Umiejętności językowe

Z przeprowadzonych analiz również wynika, że największa liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego posługuje się językiem angielskim. Tylko 3% badanych deklaruowało, że nie zna tego języka w ogóle. 33% uznało, że zna język angielski w stopniu podstawowym, tyle samo na poziomie średniozaawansowanym. 23% uważa, że ich poziom umiejętności w zakresie języka angielskiego jest zaawansowany, natomiast w opiniach 9% badanych, porozumiewają się oni tym językiem biegle.

Język angielski	
Typ szkoły	Wartość wskaźnika
Liceum	2,3
Technikum	1,6
Zasadnicza szkoła zawodowa	1,6

Drugim w kolejności językiem, którym posługują się badani uczniowie jest język niemiecki. W tym przypadku wzrasta jednak znacząco odsetek osób, które nie znają tego języka w ogóle – 22%. Posługiwanie się nim na poziomie podstawowym deklaruje ponad połowa uczniów (53%), średniozaawansowanym 14%. Według 5% ankietowanych, znają oni język niemiecki w stopniu zaawansowanym, tylko 2% posługuje się nim biegle. W porównaniu z językiem angielskim, poziom zaawansowania wyraźnie maleje, szczególnie wśród uczniów techników.

Język niemiecki	
Typ szkoły	Wartość wskaźnika
Liceum	1,26
Technikum	0,87
Zasadnicza szkoła zawodowa	1

W okresie od stycznia do lutego 2012 r. portal ogłoszeniowy praca.pl sprawdził, które języki są najbardziej pożądane w ogłoszeniach publikowanych przez osoby, poszukujące pracownika. Badanie wskazało, że język angielski był wymieniany jako wymóg w 57,% ofert. Drugim najczęściej

wymagany językiem był niemiecki – pojawiał się w 12,2% ogłoszeń. Na trzecim miejscu uplasował się język francuski z 4,2%, a dalej język rosyjski – 2% ofert pracy¹⁵.

Z powyższych analiz wynika, że uczniowie szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu nyskiego dość trafnie odpowiadają na zapotrzebowanie w tej materii w skali ogólnopolskiej. Poziom posiadanych umiejętności w zakresie posługiwania się poszczególnymi językami obcymi nie zachowuje jednak proporcji w kontekście kierunków emigracji wśród osób, które zadeklarowały chęć wyjazdu za granicę.

2. Umiejętności komputerowe

Drugim aspektem, który został poddany analizie w kontekście posiadanych umiejętności jest umiejętność posługiwania się komputerem. W tym kontekście wyodrębniono 4 wskaźniki: posługiwanie się: edytorami tekstu, arkuszami kalkulacyjnymi, programami do tworzenia prezentacji multimedialnych oraz programami graficznymi.

Z zebranych deklaracji wynika, że najwyższe swoje umiejętności komputerowe oceniają uczniowie liceów, w dalszej kolejności uczniowie techników. Grupą, która wystawiła sobie najniższe oceny byli uczniowie techników i zasadniczych szkół zawodowych.

Uczniowie deklarują posiadanie najwyższych umiejętności w obsłudze programów do edycji tekstu oraz tworzenia prezentacji multimedialnych. Niżej ocenione zostały umiejętności posługiwania się arkuszami kalkulacyjnymi, choć uczniowie techników ocenili swoje możliwości w tym zakresie wyraźnie najwyżej. Najniższą ocenę wystawiono umiejętnościom obsługi programów graficznych.

Żadna z osób badanych nie odpowiedziała, że nie posługuje się programami do edycji tekstu, wobec korzystania z arkuszy kalkulacyjnych oraz programów do prezentacji multimedialnych taką deklarację złożył 1% badanych. Żadnych umiejętności posługiwania się programami graficznymi nie posiada 9% ankietowanych.

Edytory tekstu	
Typ szkoły	Wartość wskaźnika
Liceum	2,85
Technikum	2,53
Zasadnicza szkoła zawodowa	2,11

Arkusze kalkulacyjne	
Typ szkoły	Wartość wskaźnika
Liceum	2,05
Technikum	2,48
Zasadnicza szkoła zawodowa	1,98

¹⁵ Angielski wymagany w ponad połowie ofert pracy – raport z badania, adres internetowy: http://www.praca.pl/centrum-prasowe/komunikaty-prasowe/angielski-wymagany-w-ponad-polowie-ofert-pracy_cp-684.html, 12.04.2012 r.

Programy do prezentacji multimedialnych	
Typ szkoły	Wartość wskaźnika
Liceum	2,68
Technikum	2,47
Zasadnicza szkoła zawodowa	2

Programy graficzne	
Typ szkoły	Wartość wskaźnika
Liceum	2,04
Technikum	1,76
Zasadnicza szkoła zawodowa	1,82

3. Umiejętności zawodowe

Uczniowie techników oraz zasadniczych szkół zawodowych ocenili także swoje umiejętności zawodowe. Zarówno w pierwszym, jak i w drugim wypadku oceny były bardzo wysokie. Nieznaczna grupa badanych oceniła je źle, żadna z osób nie odpowiedziała też, że ocenia je bardzo źle. Niemal takiemu samemu odsetkowi uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych trudno było ocenić swoje umiejętności; takiej odpowiedzi udzieliło odpowiednio 14,8% i 14,1% badanych w tych grupach. Wyraźną różnicę zaobserwowano w odpowiedziach pozytywnych. O ile 38% uczniów zasadniczych szkół zawodowych oceniło swoje umiejętności najwyżej, taką samą ocenę wystawiło już tylko 11% uczniów techników. Mniejsza pewność odnośnie posiadanych umiejętności może mieć wpływ na decyzje o kontynuowaniu nauki, co potwierdzają prezentowane badania.

Tabela 19. Ocena umiejętności zawodowych

Ocena	Technika	Zasadnicze szkoły zawodowe
	%	%
Bardzo dobrze	11,11	38
Dobrze	71,85	45,1
Źle	2,22	2,8
Bardzo źle	0	0
Trudno powiedzieć	14,81	14,1

4. Umiejętności aktywnego poszukiwania pracy

Wreszcie czwarty wątek – jak już wspomniano – odnosi się do deklaracji posiadanej wiedzy i umiejętności w procesie efektywnego poszukiwania pracy. Niemal połowa badanych twierdzi, że gdyby w tej chwili poszukiwali zatrudnienia, brakowałoby im znajomości rynku pracy (44%). Prawie co trzeci badany (30%) nie zna stanowisk pracy i odpowiadającej im specyfiki pracy. Podobny odsetek ankietowanych miałby wątpliwości odnośnie własnych umiejętności zaprezentowania się na rozmowie kwalifikacyjnej. Prawie jedna czwarta uczniów zauważa własne braki wiedzy odnośnie źródeł ofert pracy. 18% deklaruje niewystarczające umiejętności w zakresie

aktywnego poszukiwania pracy. Według natomiast 12%, problemem okazały się niewystarczające umiejętności pisania życiorysów i listów motywacyjnych.

Czego brakowałoby ci najbardziej, gdybyś dziś poszukiwał /a pracy?

Niepokojącym wydaje się fakt, iż zaledwie 10% badanych uznało, że w chwili obecnej posiadają odpowiednią wiedzę i umiejętności do poszukiwania pracy. Nie ulega wątpliwości, że obawy młodych ludzi w tym względzie mają swoje źródło w niewystarczającej edukacji szkolnej w kontekście wiedzy i umiejętności poruszania się na rynku pracy.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

1

Pogarszająca się sytuacja na lokalnych rynkach pracy, a co za tym idzie wzrost niezadowolenia społecznego, pogarszające się warunki życia, wzrost oczekiwań ludności w stosunku do instytucji pomocowych i zaburzenia porządku społecznego powodują, że młodzież stojąca u progu kluczowych wyborów edukacyjnych i zawodowych, realistycznie oceniająca swoje szanse w takiej rzeczywistości, wybiera najczęściej trzy drogi. Pierwsza grupa odsuwa w czasie wejście na rynek pracy i podejmuje dalszą edukację. Druga z kolei, rozpoczyna kształcenie na wyższym poziomie i jednocześnie stara się podjąć pracę zawodową. Świadoma jednak problemów, jakie napotka z uzyskaniem zatrudnienia, poszukuje miejsca, w którym będzie mogła jednocześnie uczyć się i znaleźć pracę. Trzecia grupa, która nie zamierza kontynuować edukacji, wobec świadomości realiów lokalnego rynku pracy, od razu decyduje się na emigrację.

Opisane powyżej decyzje trzech grup młodych ludzi mogą doprowadzić mniej docieklivego obserwatora do wniosku, że owe grupy odciążają problemy bezrobocia w regionie. Oczywistym pozytywnym jest fakt wykazywania się tutaj zaradnością przez te osoby, ewentualne transfery finansowe z zagranicy do rodziny pozostałej w Polsce (wzrost konsumpcji), jednak dla żadnej społeczności lokalnej odpływ kapitału ludzkiego, wychowanego i wykształconego przez tę społeczność nie może być zjawiskiem pozytywnym – nie jest nim w dłuższej perspektywie ani w wymiarze ekonomicznym, ani społecznym.

W kontekście społeczności lokalnej powiatu nyskiego i decyzji edukacyjno – zawodowych uczniów, kończących edukację w szkołach ponadgimnazjalnych, opisane powyżej trzy grupy młodych ludzi mogą stanowić – analizując ich deklaracje – 78% wszystkich uczniów, którzy niebawem ukończą szkoły ponadgimnazjalne (57% uczniów, którzy podejmą edukację bądź edukację i pracę poza powiatem nyskim oraz 21%, którzy wyemigrują).

Z przeprowadzonego badania wynika, że **na terenie powiatu pozostanie 22% uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych** - 9% dalej uczących się bądź uczących się i pracujących, 8,3% uczniów, którzy poszukiwać będą pracy, 2%, którzy podejmą specjalistyczne kursy zawodowe i w niedalekiej przyszłości będą poszukiwać pracy, 1,3% młodych, którzy założą działalność gospodarczą i taki sam odsetek osób, które deklarowały, że pozostaną bez pracy.

Z deklaracji badanych wynika, że spośród osób, które pozostaną po ukończeniu szkoły na terenie powiatu nyskiego, lecz nie znajdą zatrudnienia, najliczniejsza grupa wyjedzie za granicę. W konsekwencji odpływ ludności z powiatu może wzrosnąć do ponad 80%.

2

Na decyzje o migracjach edukacyjnych wydaje się wpływać kilka czynników. Z przeprowadzonego badania wyłaniają się jednak dwa najistotniejsze. Pierwszym z nich jest oferta edukacyjna w powiecie dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Choć oferta Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej jest ofertą bogatą i wpisującą się w potrzeby pewnej grupy młodych ludzi, nie jest ona na tyle wystarczająca, by zaspokoić potrzeby edukacyjne większego odsetka absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Brak alternatyw w najbliższej okolicy powoduje, że młodzież podejmuje decyzję o kontynuowaniu edukacji poza miejscem zamieszkania, w większości – jak się okazuje – w innym województwie.

Kolejnym powodem licznych migracji edukacyjnych jest zapewne fakt, że zdecydowana większość młodzieży zamierza w trakcie studiów podjąć pracę zarobkową. Nie dziwi więc fakt licznych deklaracji wyjazdu do dużych miast, jak np. najczęściej wybieranego Wrocławia, w którym stopa bezrobocia wynosi 5,3% a rynek pracy oferuje duże możliwości zatrudnienia, nawet dla studentów studiów stacjonarnych.

3

Młodzi ludzie postrzegają możliwości zatrudnienia z perspektywy posiadanych znajomości; ponad połowa uczniów uznała je za kluczowe dla uzyskania pracy. Dopiero w dalszej kolejności wymienione zostały: znajomość języków obcych, ambicje czy komunikatywność. Na szczególną uwagę – zwłaszcza z perspektywy licznych planów kontynuowania nauki – zasługują opinie odnośnie wpływu posiadanego wykształcenia na możliwości znalezienia pracy. Istotność tego czynnika podkreśliło zaledwie 14% badanych (znacznie częściej wymieniano np. trudną do uchwycenia kategorię szczęścia). Wyżej w zestawieniu znalazło się posiadanie umiejętności praktycznych i kwalifikacji do pracy na danym stanowisku. Świadczy to o znajomości oczekiwań pracodawców przez uczniów. Prowadzone monitoringi ofert pracy potwierdzają, że warunkami częściej wymienianymi przez pracodawców i niejednokrotnie krytycznymi dla uzyskania stanowiska są umiejętności praktyczne i doświadczenie niż wykształcenie. To zatem istotnie

blokuje dostęp badanej grupy do rynku pracy. Tłumaczy jednocześnie, dlaczego młodzież z zasadniczych szkół zawodowych w większości nie zamierza kontynuować nauki (w jej trakcie, na poziomie szkół ponadgimnazjalnych, nabyli owe umiejętności praktyczne i doświadczenie do wykonywania wyuczonego zawodu, a dalsza edukacja nie ma dla nich istotnej wartości rynkowej). Tłumaczy także, dlaczego liczna grupa uczniów liceów ogólnokształcących zamierza dalej się kształcić. Tłumaczy wreszcie, dlaczego osoby podejmujące studia tak licznie będą ubiegały się o zatrudnienie w trakcie edukacji.

4

Z przeprowadzonych badań wynika, że realia rynku pracy odnośnie możliwych wynagrodzeń najtrafniej oceniają uczniowie techników. Z kolei wyższe oczekiwania licealistów są zapewne związane z faktem, że większość z nich zamierza kontynuować swoją edukację i podnosić kwalifikacje. Analiza deklarowanego wynagrodzenia w kontekście planów zawodowych ujawnia, że wysokie oczekiwania uczniów zasadniczych szkół zawodowych nie wynikają ze specyfiki tej grupy. O wyższej średniej oczekiwanej wynagrodzenia - w stosunku do pozostałych uczniów innych typów szkół – zdecydowały liczne deklaracje emigracyjne wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Dogłębna analiza pokazuje więc, że wśród uczniów tego typu szkół, którzy zamierzają pozostać w kraju, oczekiwania wobec wynagrodzenia mieszczą się w średniej deklarowanej przez ogół respondentów. Wynika z tego też, że owe oczekiwania są bardziej efektem możliwości niż specyfiki potrzeb, a to z kolei prowadzi do wniosku, że uczniowie, którzy zamierzają wyjechać za granicę, zdiagnozowali tamtejszy rynek pracy w tym względzie.

5

Uczniowie ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych nie odbiegają w poziomie posiadanych umiejętności od młodzieży z innych części kraju. Zachowują ten sam trend, zarówno co do znajomości poszczególnych języków obcych, jak kompetencji informatycznych. Wyższa ocena posiadanych umiejętności zawodowych przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych wynika zapewne z faktu specyfiki tego typu szkół, które w większym stopniu nastawione są na wykształcenie u uczniów umiejętności praktycznych.

6

Na szczególną uwagę zasługuje ocena umiejętności aktywnego poszukiwania pracy. Warto jeszcze raz podkreślić, że zaledwie 10% badanej młodzieży twierdzi, iż posiada wszystkie niezbędne umiejętności w tym względzie. Szkoły niewystarczająco przygotowują swoich uczniów do poszukiwania pracy. Ich ograniczone budżety często nie pozwalają na zatrudnianie doradców zawodowych, ekspertów rynku pracy, którzy mogliby kompleksowo i systematycznie (nie w trakcie jednej lub kilku godzin lekcyjnych) przekazywać wiedzę i umiejętności z szeroko rozumianego rynku pracy – nie tylko umiejętności pisania listów motywacyjnych, ale przede wszystkim podejmowania świadomych wyborów dalszej edukacji i pracy. Niezmiernie zasadne okazuje się wprowadzenie w tym względzie zasady, że lepiej „zapobiegać niż leczyć”.

7

Wzmoczenie działań w zakresie doradztwa edukacyjnego i zawodowego wydaje się również niezmiernie istotne wobec niepokojącego odsetka osób, które deklarowały, że na skutek niemożności znalezienia pracy w najbliższej okolicy, jedynymi działaniami, jakie podejmą będzie rejestracja w Urzędzie Pracy, a także w stosunku do grupy uczniów (w zasadniczych szkołach zawodowych sięgającej 10%), dla których satysfakcjonująca jest praca bez jakiegokolwiek umowy. Obserwuje się tutaj brak świadomości odnośnie konsekwencji takich poczynań i błędne przekonanie tej grupy, co do korzyści z nich wynikających.